

"O'zRTXB" AJ aksiyadorlari umumiy yug'ilishining
2023-yil 18-martdagি qarori bilan
TASDIQLANGAN

O'ZBEKISTON RESPUBLIKA TOVAR-XOM ASHYO BIRJASINING 2023-2025-YILLARDAGI RIVOJLANISH STRATEGIYASI

1. RIVOJLANISH STRATEGIYASINI YARATISH ZARURATI

O'zbekiston respublikasi tovar-xom ashyo birjasini rivojlantirish strategiyasini yaratishning huquqiy asosi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Iqtisodiyot tarmoqlarida birja mexanizmlaridan foydalanishni kengaytirish va birja savdolarini tartibga solish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi 2022-yil 24-noyabrdagi PQ-430-ton Qarori hisoblanadi.

Xususan, qarorda strategiyani ishlab chiqishda quyidagi sohalarga e'tibor qaratish zarurligi belgilangan:

- dunyoning yirik birjalarida keng qo'llaniladigan savdo mexanizmlari va tovar hosilalarini amaliyatga joriy etish, shuningdek, ushbu sohada axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish;
- milliy va mintaqaviy iqtisodiyot darajasida talab qilinadigan tovarlarga takliflar va narxlarni, shuningdek ular uchun yuzaga

kelishi mumkin bo'lgan xavflarni va mayjud imkoniyatlarni har tomonlama baholash tizimini yaratish;

- tadbirkorlik subyektlari vakillari o'rtasida birja savdolari va davlat xardilarining elektron tizimlaridan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan o'quv qo'llanmalari va ilg'or simulyatsiya dasturlarini joriy etish;

- buxgalteriya hisobini yuritish va 2022-yil yakunlari bo'yicha xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida xalqaro kredit reytingini olish;

- "katta to'rtlik" ("big four") auditorlik tashkilotlaridan birini jalb qilgan holda birjaning 2022-yil yakunlari bo'yicha xalqaro standartlari asosida mustaqil moliyaviy hisobot auditini o'tkazish.

Strategiyani ishlab chiqish uchun birjaning tajribali mutaxassislari, shuningdek, birja savdolari sohasida xorijiy ekspertlar, jumladan quyidagilar jalb etildi:

**Aleksey Yernestovich
Ribnikov**

"Sankt-Peterburg xalqaro tovar birjasi" OAJ
Prezidenti

СПбМТСБ

**Aleksey Igorevich
Kuprin**

MDH mamlakatlari xalqaro birjalar Assotsiatsiyasining
ijrochi direktori

IAE
INTERNATIONAL
ASSOCIATION
OF EXCHANGES

Kevin Pikkoli

AQSh tovar fyucherslari komissiyasi (CFTC)
direktorining o'rinnbosari

CFTC
COMMODITY FUTURES TRADING COMMISSION
1974 • 2023

Devid Greyson

"Auerbach Grayson & Company LLC"
kompaniyasi raisi

AUERBACH GRAYSON

**Danov Sergey
Vladimirovich**

"Moskva birjasi" AJ
departamenti direktori

MOEX
МОСКОВСКАЯ
БИРЖА

Rivojlanish strategiyasi 2023-2025-yillarga mo'ljalangan bo'lib, birjani rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilaydi.

2. “O'zRTXB” AJ haqida

2.1. “O'zRTXB” AJning rivojlanish tarixi

O'zbekiston respublika tovar-xomashyo birjasasi **1994-yil** aprel oyida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tgan ochiq aksiyadorlik jamiyatiga sifatida tashkil etilgan. Bugungi kunda Markaziy Osiyodagi eng yirik savdo maydonchasi va MDH mamlakatlarda jadal rivojlanayotgan tovar birjasasi bo'lib hisoblanadi.

So'nggi **25 yil** ichida zamonaviy birja bozorini shakllantirish yo'lida katta ishlar amalga oshirildi.

1994-yil	2002-yil	2004-yil	2005-yil
Brokerlik binosi va birja infratuzilmasi shakllandi. Birinchi ovozli auksionlar o'tkazildi.	Elektron birja savdosining yagona tizimi yaratildi.	Yuqori likvidli tovarlar bo'yicha birinchi elektron birja savdolari o'tkazildi.	Eksport va import maydonchasi yaratildi.
2017-yil	2013-yil	2011-yil	2008-yil
27 turdagji birja tovarlari ro'yxati tasdiqlandi. ¹ Davlat avtomobil raqamlarini sotish bo'yicha onlayn auksion ishlab chiqildi- avtoraqam .	Korporativ xaridlar bo'yicha elektron auksion savdolari tashkil etildi.	Davlat xaridlari bo'yicha elektron auksion savdolari tashkil etildi.	Yangi kliring va onlaysavdo tizimi ishlab chiqildi.
2018-yil	2019-yil	2020-yil	2021-yil
Davlat xaridlarining yangi mexanizmi yaratildi- xarid.uz	Birja tovarlari ro'yxati 38 turga kengaytirildi. Mobil raqamlarni sotish bo'yicha mobilraqam.uzex.uz onlaysavdo ishlab chiqildi.	Forward shartnomalari bo'yicha dastlabki savdolar o'tkazildi. Elektron tanlov va tender – etender.uzex.uz va davlat xaridlari yangi portalini ishga tushirildi.	Elektron logistika- e-logistika.uzex.uz portalini ishga tushirish. Elektron birja savdosining yangi tizimi ishlab chiqildi. Birja tovarlari ro'yxati 45 turga kengaytirildi.
			2022-yil
¹ <i>Monopol korxonalar va (yoki) davlat ulushiga yega bo'lgan yuridik shaxslar tomonidan ichki bozorda bozor tamoyillariiga asoslanib, faqat birja savdosi orqali.</i>			Birja tovarlari ro'yxatidagi mahsulotlar turi 51 taga yetkazildi. Fyuchers bo'yicha birinchi test rejimida savdolar o'tkazildi.

Natijada O'zbekiston birjasi nafaqat Markaziy Osiyo, balki MDH mamlakatlari orasida ham jadal rivojlanayotgan tovar birjalaridan biriga aylandi.

Birjaning maqsadi oldindan belgilangan joyda va ma'lum bir vaqtida belgilangan qoidalar asosida ommaviy va shaffof birja savdosini tashkil etish va o'tkazish orqali birjada sotiladigan tovarlar bilan savdo qilish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdir. Talab va taklifning real nisbatini aniqlash asosida birja savdosini tashkil etish va birja savdolariga narxlarni shakllantirish orqali birjada sotiladigan tovarlar bozorini yaratish.

Birjaning asosiy vazifasi o'zaro manfaatli shart-sharoitlarni yaratishdir.

Tovar bozorlarida va elektron tijorat sohasida innovatsion

yechimlar yordamida. Birjada savdolar oshkorlik, oshkorlik va barcha ishtirokchilar uchun teng sharoitlarni ta'minlash tamoyillari asosida amalga oshiriladi.

Birja milliy va xorijiy kompaniyalarning respublikada ishlab chiqarilgan yoqilg'i-energetika mahsulotlari (dizel yoqilg'isi, benzin, neft moylari va hokazo), qora va rangli metallar (katodli mis, alyuminiy va boshqalar), oziq-ovqat (shakar, bug'doy uni, don va boshqalar), qishloq xo'jaligi mahsulotlari (texnik urug'lar, paxta tolsasi, paxtani qayta ishlash mahsulotlari va h.k.), mineral o'g'itlar (karbamid, ammoniy sulfat, ammiakli selitra) va boshqalar kabi yuqori likvidli tovar aktivlari savdosida milliy va xorijiy kompaniyalarning teng huquqlarda ishtirok etishlarini ta'minlashda muhim rol o'yaydi.

Birja faoliyati ISO 9001:2015 va 37001:2017 xalqaro standartlari talablariga javob beradi.

СЕРТИФИКАТ

 SNAS
Reg. No. 4940-065

Орган по сертификации «CERT INTERNATIONAL» s.r.o., основываясь на результатах аудита, проведенного в соответствии с процедурами сертификации, подтверждает, что система менеджмента организации:

АО «Узбекская республиканская товарно-сырьевая биржа»

Республика Узбекистан, 100022, г. Ташкент,
Яккасарайский р-н, ул. Бабура, 77

в области:

Организация и проведение биржевых торгов,
электронных государственных закупок и электронной коммерции

соответствует требованиям стандарта:

ISO 9001:2015

Сертификат №: QMS-0119/B
Заказ №: 953/04
Действителен с: 13.03.2020
Действителен до: 12.03.2023
(при условии прохождения ежегодных наблюдательных аудитов)

Руководитель
Органа по сертификации
13.03.2020

[Handwritten signature]

Сертификат №: ABMS-0445/A
Заказ №: 1314/01
Действителен с: 23.03.2021
Действителен до: 22.03.2024
(при условии прохождения ежегодных наблюдательных аудитов)

Руководитель
Органа по сертификации
23.03.2021

[Handwritten signature]

Birja O'zbekiston Respublikasi poytaxti Toshkent shahrida joylashgan.
Uning tarkibi mamlakatning barcha viloyat markazlarida **14 ta filialni** o'z ichiga oladi.

Birja boshqaruvi tuzilmasi:

Oliy organ	Boshqaruv organi	Ijro organi
Aksiyadorlarning umumiyligi yig'ilishi	Kuzatuv kengashi	Birja Boshqaruvi

2.2. Birjaning milliy iqtisodiyot va jahon hamjamiyatidagi o'rni va roli.

Birja bozor iqtisodiyoti faoliyatida juda muhim rol o'ynaydi va quyidagi funksiyalarni bajaradi:

Bozor munosabatlari ishtirokchilariga elektron birja savdo tizimidan foydalanishni texnik jihatdan ta'minlash, shuningdek birjada sodir bo'layotgan barcha boshqa jarayonlarni avtomatlashtirish orqali bitimlarga doir amallar tezligini va bitimlar xavfsizligi ta'minlash;

Birja savdolari o'tkaziladigan joy va vaqt, birja savdolariga qo'yilgan tovarlar ro'yxati va kotirovkalar, savdo sessiyalari natijalari to'g'risidagi ma'lumotlarni ochiq e'lon qilish orqali birja savdosining shaffofligi va oshkorligini ta'minlash;

Birja savdolari normalarini, qoidalarini ishlab chiqish va tasdiqlash, ularning bajarilishini nazorat qilish, ularning qoidabuzarlariga nisbatan javobgarlik choralarini qo'llash orqali birja savdolari ishtirokchilari faoliyatini tartibga solish bilan (shu jumladan birjaning hakamlik va intizomiy komissiyalarida nizolarni hal qilish bilan) bilan savdo ishtirokchilarining teng huquqlilagini va huquqlarini himoya qilishni ta'minlash;

Narxlash, ya'ni birjada sotiladigan tovarning joriy narxini, tovarga talab va taklifni aniqlash, shuningdek narxlarni noqonuniy manipulyatsiya qilishning oldini olish;

Birjaning iqtisodiyotdagi muhim rolini hisobga olgan holda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatি birja faoliyatini rivojlanirishga, shuningdek, yuqori likvidli va (yoki) monopol mahsulotlar, xom ashyo turlari ro'yxatini kengaytirishga katta e'tibor qaratmoqda.

Shu maqsadda so'nggi yillarda quyidagi normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Xususan, ro'yxat O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 14-noyabrdagi PQ-3386 Qarori bilan ichki bozorda bozor tamoyillari asosida faqat birja savdosi orqali sotiladigan yuqori likvidli va monopol tovarlar, xom ashyo va materiallarning 27 turidan iborat ro'yxatini tasdiqlangan tasdiqlangan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni bilan 2019-yil 8-oktabrdagi PQ-4484-sonli qarori bilan yuqoridagi ro'yxatdagi yuqori likvidli va monopolistik tovarlar,

xom ashyo va materiallalar turi 38 taga yetkazildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 18-martdagи 170-sonli qarori bilan birja auksionlarda yuqori likvidli va monopol tovarlarni sotish to'g'risidagi nizomni, shuningdek birja savdolari va birja faoliyati mexanizmlarini hamda tovarlarni forward shartlarida (1 oydan ortiq muddatga kechiktirilgan yetkazib berish bilan) sotish mexanizmini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar rejasи tasdiqlandi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 31-martdagи PQ-5031-sonli qarori bilan polivinilxlorid (PVX), formalin, etil spiriti, kumush, neft, gaz kondensati va paxta yog'i ekstraksiyasi ichki bozorda bozor tamoyillari asosida faqat birja savdosi orqali sotiladigan monopol tovarlar, xom ashyo va materiallalar ro'yxatiga kiritilgan.

Shuningdek, ushbu qaror bilan tovar birjalari faoliyatiga ilg'or axborot texnologiyalarini keng joriy etish va ularning elektron tijorat faoliyatidagi izchil rivojlanishi bo'yicha "yo'l xaritasi"ni tasdiqlandi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-noyabrdagi PQ-430-son qarori bilan po'lat sharlari, prokat metall plitalar, suyuq uglerod oksidi, texnik kislrorod, kaustik soda, neft koksi, sintetik nafta va barda ham ichki bozorda bozor tamoyillari asosida faqat birja savdosi orqali sotiladigan monopol tovarlar, xom ashyo va materiallalar ro'yxatiga kiritilgan.

Bugungi kunga qadar yuqori likvidli va monopol mahsulotlar turlari ro'yxatidagi tovarlari 51 taga yetdi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, 2022-yil 17-may kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti raisligida tegishli vazirlik va idoralar, sanoat va hududlar rahbarlari ishtirokida birja faoliyatini takomillashtirish, tovar ayirboshlash hajmini kengaytirish, shuningdek, xususiy sektorni birjaga keng jalb qilish bo'yicha kengaytirilgan konferensiya bo'lib o'tdi.

Birja jamoasining astoydil mehnati va davlatning qo'llab-quvvatlashi tufayli birjaning tovar aylanmasi aylanmasi yilma-yil oshib bormoqda. Shunday qilib, 2020-yilda birja tovar aylanmasi 5 milliard AQSh dollaridan oshdi, 2021-yilda 8 milliard

AQSh dollarini tashkil etdi va 2022-yilda esa 12-milliard dollar yetdi va bu 2020-yildagiga nisbatan 2,3 baravar yuqori. Birja tovar aylanmasi hajmi O'zbekiston YAIMning 12 foiziga to'g'ri keladi.

O'zbekistonning tashqi dunyoga keng ochilishi sharoitida birjada xorijiy sheriklar, dunyoning yetakchi birjalari, xalqaro biznes va moliyaviy doiralar bilan ishbilarmonlik aloqalarini kengaytirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

O'z navbatida, birja xalqaro savdo tarmog'ining kengayishi O'zbekiston va dunyoning boshqa mamlakatlari o'rtasidagi tovar

ayirboshlashning jadal o'sishiga xizmat qilmoqda. Xususan, xorijiy savdo maydonchalari birja savdosi va elektron tijoratning keng imkoniyatlaridan foydalangan holda tadbirkorlar va tovar ishlab chiqaruvchilarning O'zbekiston va xorijiy mamlakatlар tovar bozorlariga kirishini ta'minlaydi.

Bugungi kunda Osiyo va Yevropada birjaning 30 dan ortiq xorijiy savdo maydonchalari mayjud. Birja MDH birjalari xalqaro assotsiatsiyasi (MDH BXA), Fyuchers bozorlari assotsiatsiyasi (AFM), shuningdek Yevro-Osiyo Fond birjalari Federatsiyasining a'zosi bo'lib, ular bilan faol hamkorlik qiladi.

*Eksport-import operatsiyalarini amalga oshirish, ikki tomonlama hamkorlikni yo'lga qo'yish va **30 dan ortiq** mamlakatlardagi xorijiy hamkorlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqalarni o'rnatish bo'yicha ham faol ishlar olib borilmoqda.*

Masalan:

Rossiya Federatsiyasi	<p>Moskva, Krasnogorsk, Sankt-Peterburg va boshqa shaharlarda 7 ta tashqi savdo maydonchasi ochildi. Hamkorlik masalalari, jumladan, Rossiya kompaniyalarini Rossiya Federasiyasining O'zbekiston Respublikasidagi savdo vakolatxonasi, "Oltoy kichik va o'rta korxonalarni rivojlantirish jamg'armasi" NT, Boshqirdiston Respublikasining "Eksportni qo'llab-quvvatlash markazi" ANT bilan savdo birjalariga jalb qilish bo'yicha ishlar va muzokaralar olib borilmoqda. Imzolangan shartnomalar doirasida doimiy ravishda Moskva birjasi va Sankt-Peterburg xalqaro tovar birjasi OAJ bilan birjalararo hamkorlik bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Toshkentda Moskva Fond birjasining yetakchi mutaxassislari tomonidan birja savdolarining zamonaviy vositalari mavzusida amaliy seminar o'tkazildi.</p>
AQSh	<p>Tovar birjalari komissiyasi (CFTC) va AQSh savdo vazirligi bilan hamkorlik o'rnatildi. AQSh savdo departamentining (CLDP) tijorat huquqlarini rivojlantirish dasturi maslahatchisi Maykl Koffild va tovar-xom ashyo birjasi komissiyasi (CFTC) direktorining o'rinnbosari Kevin Pikkolining O'zbekistonga tashrifi tashkil etildi. Muzokaralar davomida birja bozorlarining huquqiy asoslari, AQSh tovar segmentida birja savdolarini tashkil etish va o'tkazishning davlat va birja tomonidan tartibga solish amaliyoti o'rganildi. Shuningdek, zamonaviy IT-tehnologiyalardan, birjada yangi tendensiyalardan va xatarlarni boshqarish usullaridan foydalanan, shuningdek, AQShdagi birja omborlari faoliyatini masalalari muhokama qilindi. Uchrashuv yakunida zamonaviy birja vositalarini joriy etish bo'yicha muzokaralarni davom ettirish, kelgisidagi hamkorlikni oshirish, shuningdek, birjaning yangi strategik rejalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda AQSh vakillari tomonidan har tomonlarga yordam ko'satilishi bo'yicha kelishuvga erishildi. Birja va Tovar birjalari komissiyasi (CFTC) o'rtasida o'zaro manfaatli hamkorlik istiqbollarini, shu jumladan birja o'rtasida o'zaro kelishuv Memorandumini imzolash imkoniyatlarini muhokama qilish uchun to'g'ridan-to'g'ri aloqalar o'rnatish yuzasidan ishlar olib borilmoqda.</p>

<p>Birlashgan Arab Amirliklari</p>	<p>Dubay ko'p tarmoqli tovar va xom ashyo markazi (DMCC) va Dubay Oltin va xom ashyo tovarlari birjası (DGCX) rahbarlari va mutaxassislar bilan uchrasuvlar va muzokaralar o'tkazildi. Birja savdosining hozirgi tendensiyalari va joriy etilayotgan yangi savdo mexanizmlarini rivojlantirish masalalari muhokama qilindi. "O'zRTXB" AJ tomonidan tovar bozorlarida joriy etilayotgan elektron savdo tizimlari, ularning infratuzilmasi va uzoq muddatli rejalar haqida taqdimat o'tkazildi. Dubay Oltin va tovar birjasi birjada tashkil etilgan tovar hosilalari, shu jumladan oltin bozorining o'ziga xos xususiyatlari, afzalliliklari, qonunchilik bazasi va soliq tartibi to'g'risida batafsil ma'lumot berdi.</p> <p>O'zaro manfaatli hamkorlik istiqbollari muhokama qilinmoqda va tegishli ishlar olib borilmoqda.</p>
<p>Xitoy Xalq Respublikasi</p>	<p>Urumchi, Sindao va Kuytun shaharlarida 3 ta xorijiy savdo maydonchasi ochildi. Tashqi savdo faoliyat bilan shug'ullanadigan kompaniyalar uchun Osiyo-Yevropa xalqaro moddiy resurslar markazi (AYEYEX) bilan birgalikda Sindao (Xitoy) tijorat byurosi, Xitoy Xalq Respublikasi savdo vazirligi, SHHT kotibiyati ko'magida videokonferensiya orqqali transchegaraviy elektron tijorat, birja bozori mavzularida videokonferensiya formatida amaliy seminarlar o'tkazilmoqda.</p> <p>Dalyan tovar birjasi (DEX) bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa va hamkorlik o'rnatildi, o'zaro kelishuv Memorandumini imzolashga tayyorgarlik ko'rilmoxda.</p> <p>"O'zRTXB" AJ va Jiaozhou Meri Janob yu Dongquan boshchiligidagi Xitoy delegasiyasi (Sindao) o'rtasida uchrasuv bo'lib o'tdi. Ushbu uchrasuvda Xitoy tomoniga "O'zRTXB" AJ faoliyati, shu jumladan mavjud fond birjalari, infratuzilmalar, tovar nomenklaturasi, savdo va hisob-kitob mexanizmlari va boshqalar haqidagi videomuloqot namoyish etildi. Muzokaralar chog'ida Xitoy ishlab chiqaruvchilari bilan munosabatlarning texnik jihatlari shuningdek faoliyatini faollashtirish zarurati muhokama qilindi.</p>

2.2. Birja Boshqaruvi raisining murojaati

Ko'p asrlar davomida Buyuk Ipak yo'li Sharq va G'arb o'rtasida ko'prik bo'lib xizmat qilgan, turli xalqlar, davlatlar va madaniyatlar o'rtasidagi savdoni rivojlantirish vositasi bo'lgan. Insoniyat tarixidagi eng yirik savdo yo'li O'zbekistonning qadimiy shaharlari orqali o'tgan. Hozirgi O'zbekiston Buyuk Ipak yo'lining markazida joylashgan edi, shuning uchun bu yerda savdo aloqalarining qadimiy an'analari hurmat bilan esga olinadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda bozor iqtisodiyoti jadal rivojlanmoqda, respublikada sanoat va qishloq xo'jaligi modernizatsiya qilinmoqda. Energetika sanoati, transport kommunikatsiyalari va turizm rivojlanmoqda. Yangi sanoat obyektlari qurilmoqda, iqtisodiy faoliyat va shu bilan birga xalq farovonligi oshmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Hukumati iqtisodiyotning turli tarmoqlarida tadbirkorlikni rivojlantirish va yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishga alohida e'tibor qaratmoqda.

Xususan, birja institutlari mamlakatimizda amalga oshirilayotgan bozor islohotlarining muhim qismini egallaydi. Shunday qilib, zamonaviy birjalar talab va taklif, raqobat va kotirovkalar kabi bozor tushunchalarini aniq belgilab, iqtisodiy munosabatlarning rivojlanish darajasini aks ettiradi.

Respublika tovar birjasi tovar segmentida elektron savdo operatori sifatida yuqori texnologiyali kompaniya hisoblanadi. Birjada har kuni 6 mingdan ortiq bitimlar tuziladi va auksionlarda 5 mingdan ortiq kontragentlar ishtiroy etadi.

So'nggi yillar, albatta, iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlari uchun juda qiyin bo'ldi, ammo pandemiya O'zbekistonning birja sektori uchun yangi imkoniyatlar va istiqbollarni ochib berdi.

Ma'lumki, uch yil oldin pandemiya turli xil elektron tijorat modellariga qiziqish o'sishini tezlashtirishga sabab bo'ldi, bu esa birjada onlayn savdo sur'atlarining tez o'sishiga yordam berdi.

Shu bilan birga, pandemiya ishga bo'lgan munosabatimizn tubdan o'zgartirdi, boshqaruvin modelimizni o'zgartirishga undadi va mavjud IT-loyihalarni amalga oshirishni tezlashtirdi, bu esa pirovardida faoliyatimiz samaradorligini oshirishga ijobji ta'sir ko'rsatdi.

Shu munosabat bilan biz 15 ta elektron savdo maydonchalarining uzluksiz ishslashini ta'minlaydigan kuchli IT infratuzilmasi va ma'lumotlar markazini yaratdik. Birja tomonidan qo'llaniladigan ilg'or IT texnologiyalari yuqori darajadagi uzluksiz ishslashni va savdo va hisob-kitob infratuzilmasining xatolarga bardoshliligi ta'minlash imkonini beradi.

Birjada yuqori sifatli mahsulot va xizmatlarni yaratish maqsadida har biri birjaning ahamiyati va qadriyatlarini, belgilangan vazifalarni, shuningdek, ushbu strategiyada keltirilgan rivojlanish rejalarini amalga oshirishdagi rolini aniq tushunadigan malakali mutaxassislardan iborat jamao shakkllantirildi.

Yangi strategiya birjadagi mavjud xizmatlarni takomillashtirishga va yangi elektron savdo texnologiyalarini rivojlantirishga qaratilgan. Birja yangi strategiyaga muvofiq tovar aylanmasini, sotiladigan tovarlar ro'yxatini sezilarli darajada oshirish va mamlakat iqtisodiyotida o'z rolini kengaytirish, shuningdek, o'z mijozlariga eng ilg'or xorijiy birjalar darajasidagi xizmatlarni taklif qilish niyatidadir.

Birjani qo'llab-quvvatlashda va rivojlanishidagi ishtiroyklari

uchun xodimlarimizga, aksiyadorlarimizga, Kuzatuv kengashiga, mijozlarimizga va hamkorlarimizga o'z minnatdorchiligimni bildiraman.

Ishonchim komilki, biz birqalikda barcha maqsadlarimizga erisha olamiz va hatto kelajakdag'i natijalarimiz kutilganidan ham ortiq bo'ladi.

Ziyoviddin Badriddinov
*O'zbekiston respublika tovar-xom ashyo
birjasasi AJ Boshqaruv raisi*

2.3. Birjaning savdo maydonchalari va ularning xususiyatlari

Birjada zamonaviy talablarga javob beradigan **5 ta savdo platformalari** mavjud:

Birja savdolari elektron tizimi

Ko'rgazma-yarmarka savdolari
elektron tizimi

Avtoraqamlar realizatsiyasi
bo'yicha elektron savdo tizimi

Elektron davlat xaridlari

Mobilraqamlar realizatsiyasi
bo'yicha elektron savdo tizimi

Ushbu platformalar Birja jamoasining tajribali IT mutaxassislari tomonidan ishlab chiqilgan va ular doimiy ravishda foydalanuvchilarning takliflari asosida va amaldagi qonunchilik asosida doimiy ravishda takomillashtirib borilmoqda.

2.3.1. Birja savdolari

Ular elektron birja savdo tizimi asosida ishlaydi.

Bir xil standart xususiyatlarga ega, boshqa ishlab chiqaruvchining yoki boshqa partiyaning bir xil tovarlari bilan almashtiriladigan tovarlar muntazam ravishda kim oshdi savdosiga qo'yiladi.

Birja savdolarining asosiy afzallikkleri quyidagilardan iborat:

- yuqori malakali mutaxassis xodimlarning xizmatlaridan foydalanish imkoniyati;
- vositachilarini- brokerlarni tanlash imkoniyati;
- ushbu maqsadlar uchun o'z xarajatlariningizni oshirmsandan savdo hajmini oshirish;
- bitimlarni bajarish uchun kafolatlar olish;
- savdo operatsiyalarini amalga oshirishda xizmatlar uchun ularning hajmining ma'lum foizi miqdorida brokerlik idorasi orqali to'lash imkoniyati;
- savdo operatsiyalarining tezligi;
- korxonalar hajmi, ularning sohasi va idoraviy mansubligi, hududiy joylashuvidan qat'iy nazar, barcha ishtiroychilarning tengligi;
- bozorda likvidlilikning yuqori darajasi;
- bitimlarni amalga oshirishga doir operatsiyalar xarajatlarining pastligi;

• auksionlarda ko'plab potensial xaridorlar/ sotuvchilarning maqbul bozor narxlarini shakllantirishiga imkon beruvchi yuqori darajadagi raqobat.

Birja savdolarida ishtiroy etish huquqi birja a'zolariga- belgilangan tartibda birjada brokerlik o'rnni olgan va masofadan ishtiroy etish uchun ruxsatga ega bo'lgan shaxslarga beriladi.

Birja savdolari platformasida faqat birja tovarlari savdoga qo'yiladi. "Birjalar va birja faoliyati to'g'risida"gi qonunga muvofiq birja tovarlari deganda, sifati, tuzilishi bo'yicha bir xil standart xususiyatlarga ega bo'lgan, asosiy va belgilovchi parametrlariga ko'ra boshqa ishlab chiqaruvchining shu xildagi mahsuloti bilan almashtiriladigan va muntazam ravishda savdoga qo'yilishi kerak bo'lgan tovarlar tushuniladi.

Birja savdolari shanba va yakshanbadan tashqari har kuni Toshkent vaqtiga bilan 9:30 dan 17:00 gacha o'tkaziladi.

Tashqi iqtisodiy faoliyat bo'yicha xorijiy va mahalliy ishtiroychilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida,

2005-yil 4-martdan boshlab birjada tashqi savdo maydonchalari faoliyat ko'satmoqda. Tashqi savdo maydonchalarida birja savdolarida qo'yiladigan yuqori likvidli mahsulotni har qancha hajmda erkin konvertatsiyalanuvchi valyutada sotib olish mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 18-martdag'i "Tovar birjalari faoliyatiga ilg'or axborot texnologiyalarini joriy etish va elektron tijoratni izchil rivojlantirish yuzasidan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 170-soni qaroriga muvofiq tovarlarni bir oydan ortiq kechiktirib yetkazib berish ko'zda tutilgan forward shartnomalari bo'yicha birja savdolari tashkillashtirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yuqori likvidli va monopol mahsulotlarni sotishda bozor mexanizmlarini yana-da joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 17-martdag'i PQ-5031-soni qaroriga muvofiq elektron birja savdolarining yangi

tizimi ishlab chiqildi.

Yangi elektron birja savdolari tizimi quyidagilarni ta'minlaydi:

- savdo jarayonlarini to'liq avtomatlashtirish, ishtirokchilarni onlayn akkreditatsiya qilish, shuningdek, istalgan joydan veb-interfeys orqali birja savdosida ishtirok etish imkoniyati;
- elektron raqamli imzo va QR kodidan foydalangan holda shartnomalarni elektron tarzda rasmiylashtirish;
- tashqi aralashuv ehtimolini istisno qiladigan mexanizmni joriy etish, kiberxavfsizlik darajasining oshirish, shuningdek amaldagi elektron tizimdan 5 baravar ko'p so'rovlarini tizimga qabul qilish;
- inson omilini minimallashtirish, shuningdek o'tkazilayotgan birja savdosiga aralashish va ularning natijalarini o'zgartirish ehtimolini istisno qilish.

ELEKTRON TIJORAT

2.3.2. Ko'rgazma-yarmarka savdolari

Ko'rgazma-yarmarka savdolarida fuqarolik muomalasiga qabul qilingan barcha turdag'i tovarlar, ularning sifat xususiyatlari va miqdoriy parametrlaridan qat'i nazar, shu jumladan individual xususiyatlarga ega bo'lgan, shuningdek savdolarga mutazam ravishda qo'yilmaydigan yoki kamdan-kam hollarda qo'yiladigan tovarlar sotiladi.

Savdolar real vaqt rejimida internet orqali amalga oshiriladi, savdolar bo'yicha hisob-kitoblar ham onlayn tarzda amalga oshiriladi.

Tizimning afzalliklari:

2.3.3. AVTORAQAM platformasi

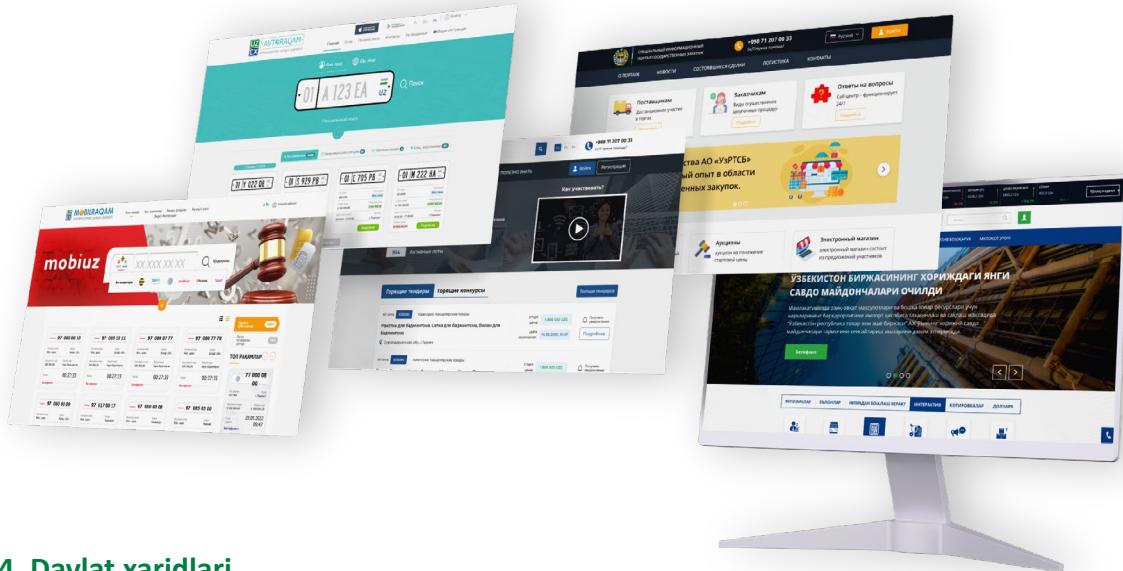
AVTORAQAM - jismoniy va yuridik shaxslarga avtotransport vositalarini davlat ro'yxatidan o'tkazish raqamlarini oshirilgan to'lov stavkalarida sotiladigan savdo platformasi.

Jismoniy va yuridik shaxslarga avtotransport vositalari uchun xaridorgir harf va raqamlar kombinatsiyasiga ega bo'lgan ro'yxatdan o'tkazish davlat raqami belgilarni oshirilgan to'lov stavkalari bo'yicha berishda davlat avtoraqamlari realizatsiyasini amalga oshirishning huquqiy asosi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 31-avgustdag'i 683-soni qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston respublikasi tovar-xom ashyo birjasi" AJ axborot tizimida aukcion savdolarini o'tkazish tartibi to'g'risidagi nizom bo'lib hisoblanadi. Elektron aukcion savdolari mexanizmi birjaning boshqa savdo platformalari singari, barcha

ishtirokchilar uchun ochiqlik, oshkorlik, raqobatbardoshlik va teng foydalanish tamoyillariga asoslanadi.

Davlat raqamlarini aukcion savdolariga qo'yish O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi YHXBB bo'linmalarining mas'ul xodimlari tomonidan amalga oshiriladi.

Jismoniy shaxslar uchun to'lov plastik kartalar orqali bo'lib, avtorizatsiya qilinganidan keyin ushbu plastik karta shaxsiy kabinetga biriktirilishi kerak. Yuridik shaxslar to'lovi ommaviy ofertada ko'rsatilgan rekvizit ma'lumotlari bo'yicha pul o'tkazish yo'lli bilan to'laydilar.

2.3.4. Davlat xaridlari

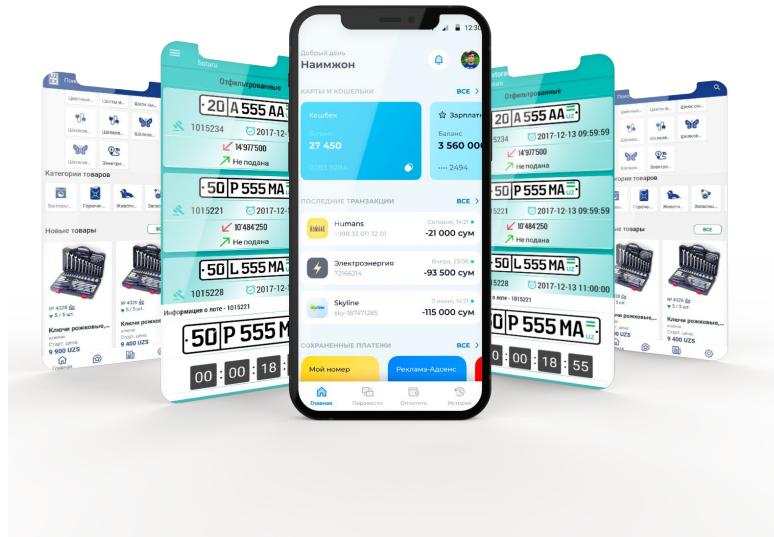
Birja 2018-yildan beri davlat xaridlari bo'yicha maxsus axborot portalini - xarid.uz ning operatori hisoblanadi

Elektron davlat xaridlarini amalga oshirishning huquqiy asosini O'zbekiston Respublikasi "Davlat xaridlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat xaridlarini amalga oshirish bilan bog'liq tartib-qoidalarni tashkil etish va o'tkazish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash to'g'risida" 2022-yil 20-maydag'i №276-sun qarori va boshqa qonunosti hujjatlari hisoblanadi.

Davlat xaridlari portalida ochiqlik va davlat xaridlari samaradorligi ta'minlanadi. U barcha davlat xaridlari e'londariga erkin kirish huquqini beradi, elektron xaridlarni elektron do'kon va auksion shaklida amalga oshiradi.

Mijozlar va yetkazib beruvchilar savdolarda faqat elektron raqamli imzdadan foydalangan holda qatnashadilar. Auksionlar teskari auksion shaklida o'tkaziladi.

Ushbu tizimda hisob-kitob kliring palatasi orqali bitimlarni kafolatlash mehanizmi qo'llaniladi.

2.3.5. MOBILRAQAM platformasi

MOBILRAQAM- birjaning onlayn-auksion elektron savdo tizimi bo'lib, unda talab qilib olinadigan raqamlar kombinatsiyasidagi pullik abonent raqamlari sotiladi.

Onlayn auksionda xaridor sifatida yuridik shaxslar (B2B) ham, jismoniy shaxslar ham (B2C) ishtirok etishlari mumkin.

Savdo mehanizmi, "O'zRTXB" Ajning boshqa savdo platformalari singari barcha ishtirokchilar uchun ochiqlik, oshkoraliq, raqobatbardoshlik va teng foydalanish tamoyillariga asoslanadi.

MIJOZLAR

PLATFORMALAR

AXBOROT MAHSULOTLARI

2022-yildagi savdo
hajmi (mlrd.so'm)

Jami:

137 881,9

Birja savdolari

100 315,4

shu jumladan;

35 307

yuridik shaxslar

3 565

yuridik shaxslar

97

yuridik shaxslar

284

yuridik shaxslar

719

yuridik shaxslar

28 550

yuridik shaxslar

17 922

yuridik shaxslar

111 670

jismoniy shaxslar

5 178

yuridik shaxslar

2 808

jismoniy shaxslar

77

yuridik shaxslar

► Yuqori likvidli mahsulotlar

89 786,9

► Boshqa mahsulotlar

5 026,5

► Eksport

631,2

► Import

4 870,8

Ko'rgazma-yarmarka savdolari

501,7

Davlat xaridlari

16 578,3

Korporativ xaridlar

20 170,1

AVTORAQAM

277,4

MOBILRAQAM

26,8

9,2

2,9

3. RIVOJLANISH STRATEGIYASINING VAZIFASI VA USTUVORLIKHLARI

3.1. Missiya, maqsad va rivojlanish yo'nalishlari

Kelajakda birja tovar aylanmasining o'sish sur'atlarini saqlab qolish uchun mijozlarga ko'rsatiladigan xizmatlarni kengaytirish, shuningdek real tovarlarni sotishga bog'liqlikni kamaytirish zarurligini hisobga olgan holda birja (SPOT) bozorida rivojlanishning quyidagi asosiy yo'nalishlari, birjaning javobgarlik doirasi, **missiyasi va maqsadlari aniqlandi**:

Rivojlanish yo'nalishlari	Javobgarlik doirasi	Missiya
<p>1 Infratuzilmaning asosiy elementi sifatida Markaziy kontragentni rivojlantirish*</p> <p>2 Ilg'or xorijiy birjalar va hamjamiyatlar bilan hamkorlik</p> <p>3 IT-infratuzilmasi modernizatsiyasi va axborot xavfsizligini ta'minlash</p> <p>4 Savdolarning yangi mexanizmlari –fyucherslar va ikki tomonlama auksionlarni joriy etish</p> <p>5 Davlat xaridlari va elektron tijorat</p> <p>6 "UzEX Innovation" shu'ba korxonasini rivojlantirish</p> <p>7 "UzEX" milliy indekslarini joriy etish</p> <p>8 Ko'rsatiladigan xizmatlar miqdorini oshirish</p>	<p>Iqtisodiyotdagi ishtirokini kengaytirish</p> <p>Birja yangi savdo mexanizmlarini joriy etishda, dasturiy mahsulotlar va xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashda va dunyodagi eng yaxshi birjalar darajasida ko'rsatiladigan xizmatlarni taklif etishda davom etadi.</p> <p>Ishonch va mas'uliyat</p> <p>Birja jamoasi normativ talablar, standartlar va biznes yuritish qoidalariiga riyoq qilish madaniyatini targ'ib qilishda davom etadi. Birja birja infratuzilmasining asosiy axborot tizimlarining ishonchli ishlashi va kiber-barqarorligini ta'minlaydi.</p>	<p>Innovatsion yechimlar yordamida ishonch, samaradorlik va innovatsiyalarni ta'minlash, tovar bozorlarida va elektron tijorat sohasida o'zaro manfaatli shart-sharoitlarni yaratish. Barcha sotiladigan tovarlarga erkin kirishni ta'minlaydigan va mijozlarning keng ko'lamli ehtiyojlarini qondiradigan eng yaxshi xalqaro birjalar darajasida bo'lish.</p>

*joriy etilishiga, amalga oshirilishiga ko'ra faqat yangi tovar derivativlari, shu jumladan fyucherslar uchun

Muddatli bozorda asosiy infratuzilma elementi sifatida birjaning hisob-kitob kliring palatasini asosida Markaziy kontragentni yaratish

Birjaning tuzilmasida **60** mingdan ortiq mijozlarga, birjaning barcha savdo maydonchalariga xizmat ko'rsatadigan va kuniga qiymati **700 mldr.** so'mdan ko'p bo'lgan **10** mingdan ortiq operatsiyalarni amalga oshiradigan Hisob-kitob kliring palatasi Birjaning tuzilmasida muhim rol o'ynaydi.

Markaziy kontragentning (MK) rivojlanishi derivativlar savdosini yo'lga qo'yishning navbatdagi bosqichidir. Xususan, ushbu mexanizmning joriy etilishi bozor ishtirokchilariga xavflarni boshqarish, shuningdek tranzaksiya xarajatlarni minimallashtirish imkonini beradi.

MK – bu moliya bozorining infratuzilma tashkiloti bo'lib, barcha operatsiyalarning yagona kontragenti bo'lish orqali moliya bozori ishtirokchisining pul yoki moliyaviy aktivni yetkazib berish majburiyatlarini bajarmaslik xavfini o'z zimmasiga oladi

MK tovar derivativlarining har bir xaridori uchun sotuvchi

bo'lib hisoblanadi hamda har bir sotuvchi uchun xaridor bo'lib hisoblanadi:

- Markaziy kontragent bilan bitim shunday ikkiga bo'linadiki, birinchi bitim uchun kontragent (sotuvchi) va Markaziy kontragent o'tasida, ikkinchisi uchun kontragent (xaridor) va Markaziy kontragent o'tasida majburiyatlar paydo bo'ladi;

- MK ikkita bitimning huquqiy tomoniga aylanadi va A va B kontragentlari o'tasidagi dastlabki bitim o'z faoliyatini to'xtatadi;

- Markaziy kontragent boshqa kliring ishtirokchilari tomonidan o'z majburiyatlarini bajarishidan qat'iy nazar, har bir vijdonli kliring ishtirokchisiga tuzilgan bitimlar bo'yicha majburiyatlarning bajarilishini kafolatlaydi.

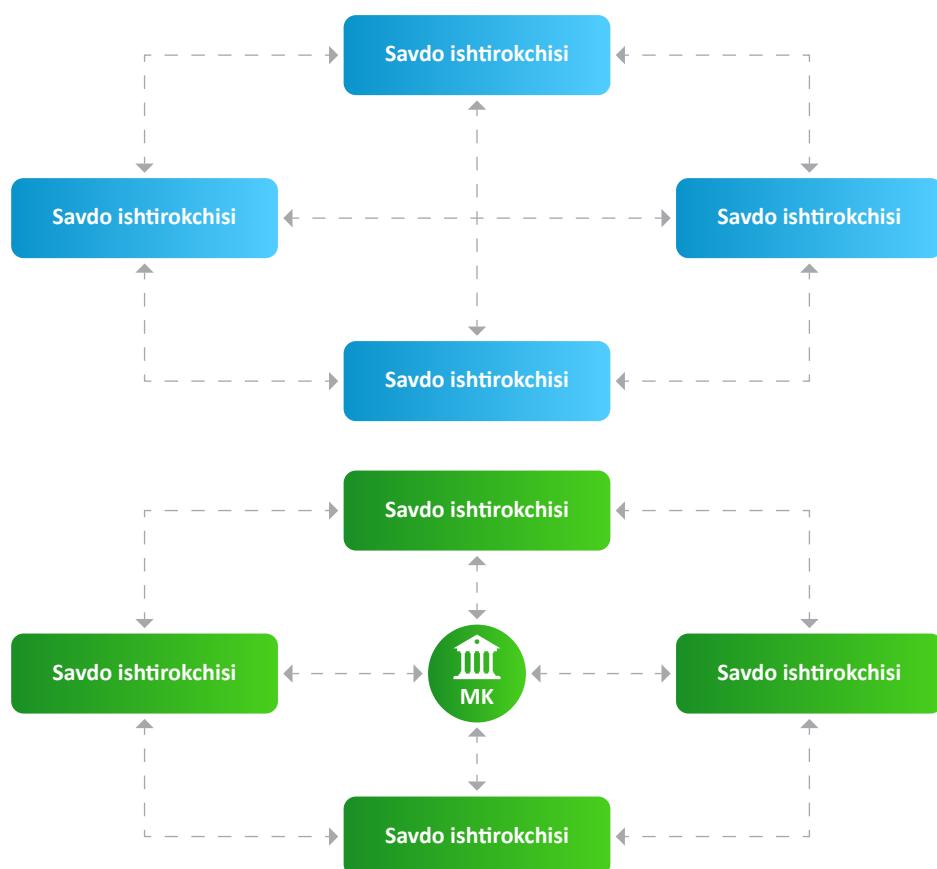
Markaziy kontragent bitim taraflari o'tasida vositachi bo'lib, savdo kontragentlarining har biri bilan bevosita o'zaro

munosabatlarni amalga oshiradi, shuning uchun ularning har biri bilan tuzilgan bitimlar bo'yicha kontragent xavfini o'z zimmasiga oladi.

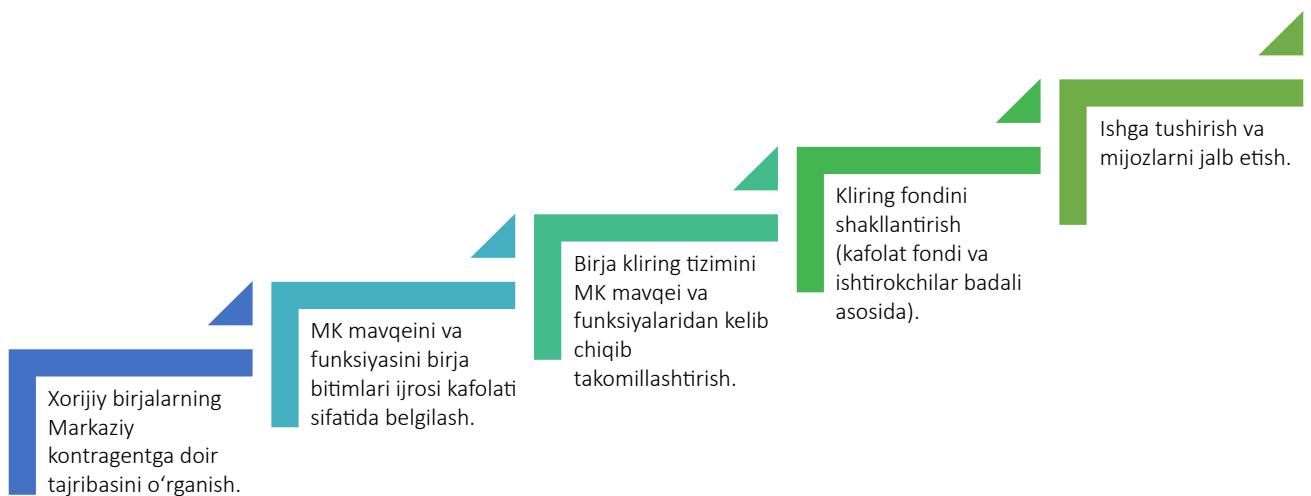
Ustuvorlik birja bozori ishtirokchilariga birja operatsiyalarini tuzishda xatarlarni boshqarishning qulay usullarini taqdim etishga qaratilgan. O'z navbatida, Markaziy kontragent derivativlari bozorini rivojlantirishga, shuningdek, majburiyatlarning bajarilishini kafolatlaydigan yangi vositalarni

joriy etishga hissa qo'shadi.

Markaziy kontargentni rivojlantirishning asosiy maqsadi- savdo derivativlari uchun xatarlarni boshqarish mexanizmlarini ishlab chiqish va samarali amalga oshirish va savdo ishtirokchilar (brokerlar va ularning mijozlari) uchun birja operatsiyalari narxini bitimlar bo'yicha garovni samarali boshqarish netting mexanizmi orqali kamaytirishdir.

Birjaning Hisob-kitob kliring palatasida markaziy kontragent (MK) tuzish **5 bosqichda** amalga oshiriladi:

Yetakchi xorijiy birjalar va jamoalar bilan hamkorlik orqali xalqaro maydonda Birjaning ahamiyatini oshirish

Birjada dunyoning yetakchi birjalari va xorijiy hamkorlar bilan aloqlarini mustahkamlash va kengaytirishga, xorijiy savdo maydonchalari faoliyatini kengaytirish, shuningdek, birjada tuzilgan eksport-import bitimlarining hajmi va nomenklaturasini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Xalqaro maydonda o'z ahamiyati va e'tirofini kuchaytirish maqsadida birja xalqaro uyushmalar, federatsiyalar va uyushmalar bilan faol hamkorlik qiladi.

MDH mamlakatlari Xalqaro birjalar assotsiatsiyasida (XBA MDH) hamkorlikni kengaytirish, xalqaro va moliyaviy va birda sohasidagi aloqlarini rivojlantirish, tashkiliy tuzilmani takomillashtirish, rivojlanishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash maqsadida Birjaning Assotsiatsiyadagi to'laqonli a'zosini sifatida ishtiroi tiklandi.

Tajriba almashish va tovar fyucherslari bozorlarini yaratish, taqdim etilayotgan birja savdo vositalari doirasini kengaytirish, birjada fyuchers va forward bitimlarini tuzish tizimini joriy etish maqsadida birja Fyuchers bozorlari Assotsiatsiyasiga (AFM) teng huquqli a'zo sifatida qo'shildi.

Birja Evro-Osiyo Fond birjalari Federatsiyasiga (FEAS) kuzatuvchi sifatida qo'shildi.

O'zbekiston Respublikasi va Rossiya Federatsiyasi hukumatlari rahbarlari darajasidagi Qo'shma komissiyaning birinchi yig'ilishida Rossiya-O'zbekiston ishbilarmonlar kengashi bilan Birja o'rtaida quyidagilarni ko'zda tutuvchi hamkorlik memorandumi imzolandi:

Tomonlarning tadbirkorlik subyektlari o'rtaida savdo-iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga ko'maklashish;

zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, birja va elektron savdo vositalaridan foydalangan holda Rossiya Federatsiyasi va O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlikni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash, investitsiya muhitini yaxhilash.

Shuningdek, Rossiya Federatsiyasining quyidagi xalqaro moliya institutlari bilan memorandumlar ham imzolandi:

— "Transkapitalbank" OAJ bilan "Trastbank" XABning "Transkapitalbank" OAJdagi vakillik hisobvaraqlari orqali birja

mijoziining hisob-kitob operatsiyalarini, tashqi savdo operatsiyalari uchun hisob-kitob operatsiyalarini bajarish tartib-qoidalarini soddalashtirish va takomillashtirish orqali ta'minlash bo'yicha xizmat ko'rsatish mexanizmini joriy etishni, infratuzilmani takomillashtirish nazarda tutuvchi hamkorlik memorandumi imzolandi.

— "Aziya Invest Bank" AJ bilan hamkorlik to'g'risida Memorandum imzolandi. Memorandumda tashqi savdo operatsiyalari bo'yicha birja savdosini optimallashtirish bilan birja mijozlarining hisob-kitob operatsiyalarini ta'minlash bo'yicha xizmat ko'rsatish mexanizmini joriy etish va infratuzilmani takomillashtirish, shuningdek, jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtrishga qarshi kurashish va terrorizmni moliyalashtirish bo'yicha o'zaro yordam va tajriba almashish ko'zda tutilgan.

— "Roseksimbank", AJ va "Rossiya eksport markazi" guruhi bilan Roseksimbankda faqat birja operatsiyalari uchun hisobvaraqlar ochib va ular bo'yicha rublda hisob-kitoblar o'tkaziladigan alohida LORO-hisob raqamini ochish to'g'risida kelishuvga erishildi.

Bu boradagi ishlar davom ettiriladi va kelgusi yillarda quyidagi yo'nalishlarda rivojlantiriladi:

- Birjaning xorijiy davlatlarda, shu jumladan Yevropa, Amerika va Osiyo mamlakatlarda savdo maydonchalarini tarmog'ini kengaytirish;

- Dunyoning yetakchi birjalari bilan ikki tomonlama hamkorlik va tajriba almashish;

- Yirik xorijiy ishlab chiqaruvchilar va sotuvchilarni jalg qilish ichki bozorda ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan va talab yuqori bo'lgan tovarlar savdosini bo'yicha yirik xorijiy ishlab chiqaruvchilar va sotuvchilarni jalg qilish;

- Fyuchers bozorlari assotsiatsiyasi (AFM), Yevroosyo Fond birjalari Federatsiyasi (FEAS), tovar fyucherslari savdo komissiyasi (CFTC) va boshqa tegishli tashkilotlar bilan hamkorlik.

IT-infratuzilmasini modernizatsiya qilish va axborot xavfsizligi

Birjaning asosiy vazifasi elektron savdoni amalga oshirish, IT-infratuzilmasi va elektron savdo tizimlarini modernizatsiya qilishdir.

Shuningdek, birjaning eng muhim vazifalaridan biri elektron tizimlarning va o'tkazilayotgan savdolarning axborot xavfsizligini va kiberxavfsizligini ta'minlashdir.

Birja elektron savdolarning operatori va tashkilotchisi sifatida yuqori texnologiyali kompaniya hisoblanadi. Birjada savdolarda har kuni 6 mingdan ortiq bitim tuziladi va 5 mingdan ortiq kontragentlar ishtirok etadilar.

Birjaning yuqori o'sish sur'atlari va tovar aylanmasi elektron tizimlarning uzlusiz ishlashini talab qiladi. Shu munosabat bilan

15 ta elektron savdo maydonchasining uzlusiz ishlashini ta'minlaydigan kuchli IT-infratuzilma va Ma'lumotlar markazi yaratildi.

Avtomatlashtirilgan axborot tizimlarini ishlab chiqish va modernizatsiya qilish, yangi elektron tijorat modullarini joriy etish birjaning o'z kuchlari tomonidan amalga oshiriladi, bu esa texnologik xorijiy mutaxassislariga qaramlikka yo'l qo'yaydi.

Axborot tizimlariga foydalanuvchi o'z vakolati darajasiga ko'ra kirishi joriy etildi, antivirusdan himoya qilish, tarmoq ularishlarini boshqarish va ularni tashqi tahidlardan himoya qilish yo'lga qo'yildi.

Xususan, IT-infratuzilmasini modernizatsiya bo'yicha

quyidagilar rejalashtirilgan:

"B2C" shaklida elektron tijorat bozoriga kirishning soddalashtirilgan usulida chakana savdo uchun elektron gipermarketni yaratish;

Birjaning elektron savdo tizimlarining mobil ilovalarini ishlab chiqish;

Markaziy kontragent rolini bajarish uchun elektron kliring tizimini modernizatsiya qilish;

Biznes jarayonlarini tezlashtirish, shu jumladan blockchain texnologiyalaridan foydalangan holda ishlarni yana-da avtomatlashtirish;

Tarmoq sig'imini oshirish orqali birjaning mavjud axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini takomillashtirish;

Ma'lumotlarni qayta ishlash markazi (MQM) va server uskunalarining muhandislik infratuzilmasini modernizatsiya qilish;

Qo'shimcha, zaxira Ma'lumotlarni qayta ishlash markazi (MQM)ni ishga tushirish.

Axborot va kiberxavfsizlikni ta'minlash yuzasidan quyidagilar rejalashtirilgan:

- axborot xavfsizligi siyosati va maxfiy ma'lumotlarni himoya qilish rejimini amalga oshirish;

kiberxavfsizlik holatini tekshirish;

- ISO/IEC 27001:2013 xalqaro axborot xavfsizligi standartiga muvofiq sertifikatlash;

- foydalanuvchilarning harakatlarini va voqe-a-holatlarni tizim elektron jurnalida qayd etilishini ta'minlash;

- elektron tizimlarga tashqi aralashuvni aniqlash va bu haqda xabar beruvchi dasturiy ta'minotni takomillashtirish;

- DLP (Data leak prevention) tizimining funksional imkoniyatlari va qamrovini kengaytirish orqali korporativ axborotlar va zararli axborot tarialishi oldini olish uchun markazlashtirilgan nazoratni va aloqa kanallarining belgilangan maksimal miqdorda bo'lishini ta'minlash;

- axborot tizimlari ma'lumotlarni zaxiralash (arxivlash);

- operatsion tizimlar va ma'lumotlarni boshqarish tizimlari uchun litsenziyalarni sotib olish;

- serverlar, routerlar, kalitlar, ma'lumotlarni saqlash tizimlarining apparat (virtual) zaxirasini ta'minlash;

- tarmoqni xakerlar, tajovuzlar va turli hujumlardan himoya qilish qobiliyatiga ega bo'lgan, texnik uzulishlarga yo'l qo'ymaydigan va kengaytirilgan tarmoq infratuzilmasini yaratish.

Davlat xaridlari va elektron tijorat

Davlat xaridlari birjaning jadal rivojlanayotgan asosiy sohalaridan biri hisoblanadi. Shunday qilib, 2022-yilda davlat xaridlari bo'yicha tuzilgan bitimlarning umumiy hajmi 33,5 trln. so'mni tashkil etgan bo'lib, bu o'tgan yildagi bitimlar hajmidan 3 baravar ko'pdir.

Shuni ta'kidlash kerakki, elektron davlat xaridlari tizimlarida quyidagi yana uchta operator faoliyat yuritadi:

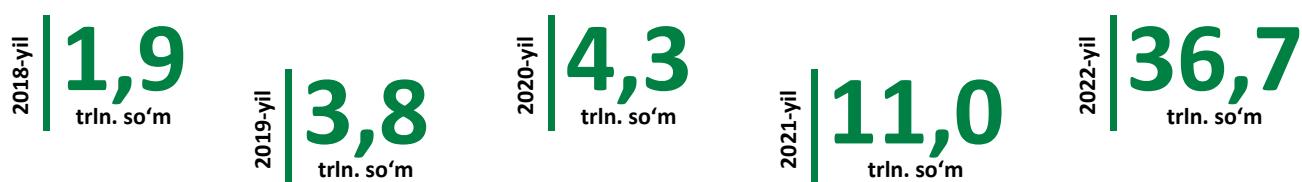
- "XT Xarid texnologiyalari" MChJ QK;

- "Raqamlı transformatsiya markazi" DUK;

- "Shaffof qurilish" axborot tizimi.

Shu bilan birga, davlat xaridlarining asosiy ulushi ko'p yillik tajriba va mijozlarning katta bazasiga egaligi sababli Birjaga to'g'ri keladi.

So'nggi 5 yil ichida elektron davlat xaridlari tizimida tovar ayriboshlash tendensiyasi quyidagicha bo'lди:

Elektron davlat xaridlari sohasida yetakchilikni saqlab qolish, shuningdek, davlat buyurtmachilari va yetkazib beruvchilariga qulaylik yaratish maqsadida quyidagi vazifalar belgilab olindi:

- tegishli vazirlilik va idoralar (Davlat statistika qo'mitasi, DSQ, Markaziy bank, Adliya vazirligi va boshqalar) bilan ma'lumotlar bazalarini integratsiyalash (birlashtirish) orqali eng yaxshi taklifni tanlash va tender savdolari ishtirokchilarining takliflarini baholash tartibini yana-da avtomatlashtirish;

- yetkazib beruvchilarini shartnomaga majburiyatlarini bajarilganligiga va mijozlarning baholashi asosida baholash tizimini joriy

etish, tugallangan bitimlar soni, yetkazib beruvchi tomonidan boshlangan bekor qilingan bitimlar soni va boshqa mustaqil parametrlarni qo'llash;

- xarid.uzex.uz elektron tizimning elektron davlat xaridlarida ishtirok etish, xaridlari to'g'risidagi e'lонlar va tender natijalari bilan tanishish uchun mo'ljallangan mobil ilovasini ishlab chiqish;

- to'g'ridan-to'g'ri shartnomalar tuzish va ularni bajarish modulini ishlab chiqish va joriy qilish.

Elektron tijorat sohasida:

- reklama kampaniyalari ko'paytirish va "avtoraqam" tizimi bilan integratsiyalash orqali "UzEx money" elektron to'lov

- tizimidan foydalanuvchilar doirasini kengaytirish;
- yarmarka.uzex.uz - elektron yarmarka tizimini jismoniy shaxslarning to'lov kartalari bilan ishtirok etish imkoniyatini yaratish orqali modernizatsiya qilish;
 - yarmarka.uzex.uz elektron tizimi bazasida davlat tashkilotlari uchun alohida ixtisoslashgan portallar yaratish orqali elektron tijorat tovar aylanmasini sezilarli darajada oshirish;

Yangi savdo mexanizmlarini - fyuchers va ikki tomonlama auksion joriy etish

Hozirgi vaqtida birja aylanmasining **83** foizdan ortig'i spot bozorga to'g'ri keladi. Savdoning asosiy hajmu yuqori likvidli va monopolistik mahsulot turlari bilan ta'minlanadi.

Spot bozorida sotuvchilar yirik ishlab chiqaruvchilar bo'lganligi va real tovarlar bilan bitimlar tuzilganligi sababli, birjaning tovar aylanmasi tovar ishlab chiqaruvchilarning ishlab chiqarish hajmiga bevosita bog'liqdir. Bu omil kelgusidagi narxlarni prognozlashni ham qiyinlashtiradi.

Shu munosabat bilan derivativlar bozorini rivojlantirish va ikki tomonlama qarama-qarshi auksionni boshlash birjaning eng muhim vazifasidir.

Quyidagilar ushbu loyihami amalga oshirish imkon beradi:

- iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilar uchun narxlearning oshish yoki pasayish xavfini xejirlash;
- sotilgan tovarlar narxlarini prognoz qilish;
- tovarlarni ulgurji sotish bilan shug'ullanadigan korxonalar uchun birja savdo vositalariga kirish.

Shuni ta'kidlash kerakki, ushbu loyihami amalga oshirish uchun normativ-huquqiy baza allaqachon tayyorlangan va birinchi test-sinov auksionlari o'tkazilgan.

Savdo derivativlari, shu jumladan fyuchers shartnomalari uchun me'yoriy-huquqiy bazani yaratish birja bozorida yangi yo'nalishlarning paydo bo'lishiga imkon berdi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-martdag'i 5031-sonli qaroriga muvofiq, birja savdolariga zamonaviy tovar derivativlarini, shu jumladan fyuchers shartnomalarini joriy etish milliy birjani rivojlantirishning yangi yo'nalishi sifatida belgilandi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-dekabrdagi 777-sonli qarori bilan O'zbekiston Respublikasi Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi tovar derivativlarini, shu jumladan fyuchers savdolarini tartibga solish sohasidagi vakolatlari organ sifatida belgilangan.

Hukumatning ushbu qarori ham tovar birjalarida fyuchers savdosi tartibi to'g'risida Nizomni tasdiqladi.

- mobilraqam.uzex.uz tizimi elektron auksionida shahar telefon raqamlarini realizatsiya qilish mechanizmini joriy etish;
- C2C bo'yicha e'londar taxtasidan iberat portal ishlab chiqish, raqobatli va raqobatsiz savdolar orqali realizatsiya qilish;

Nizom Milliy qonunchilikda birinchi marta quyidagi tartibni belgilaydi:

- savdo fyucherslari, tovarlarning bozor narxining shakllanishini va tomonlar o'tasida hisob-kitoblarni ta'minlash;
- fyuchers savdosida ishtirok etish uchun birja a'zolari va ularning treyderlariga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- fyuchers savdosida;
- mijoz va birja a'zosi o'tasidagi munosabatlarni tartibga solish, shuningdek fyuchers shartnomalarini rasmiylashtirish va shartnomalarning bajarilishini ta'minlash;
- muddatli shartnomalarni tuzish va bajarish bilan bog'liq nizolarni hal qilish.

Derivativlar bozori sohasidagi milliy qonunchilikni rivojlantirishning navbatdagi bosqichi "Tovar-xom ashyo birjalarida tovar derivativlari, shu jumladan, fyuchers savdolarini bilan shug'ullanadigan brokerlik idoralarini akkreditatsiyadan o'tkazish hamda birja a'zoliga malaka talablarini belgilash to'g'risida" Nizomni tasdiqlash bo'ldi.

Nizomda fyuchers savdosi bilan shug'ullanuvchi brokerlik idoralarini akkreditatsiya qilish tartibi, fyuchers savdosi ishtirokchilariga qo'yiladigan talablar, ularni savdoda ishtirok etishga qabul qilish tartibi, brokerlik idoralari va ularning treyderlari uchun fyuchers savdosi bo'yicha malaka talablarini belgilanishi ko'zda tutilgan.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilanadi:

- fyuchers bozorida faoliyat yurituvchi brokerlarni tayyorlash va akkreditatsiya qilish;
- derivativlar savdosini tashkil etish uchun yangi dasturiy mahsulotlarni, shu jumladan fyuchers shartnomalarini joriy etish;
- derivativlar savdosi uchun xavflarni baholash tizimini joriy etish;
- birja savdosi ishtirokchilarini xatarlarni xejirlash uchun zamonaviy vositalar bilan ta'minlash.

"UZEX INNOVATION" SHU'BA KORXONASINI RIVOJLANTIRISH

"Uzex Innovation" shu'ba korxonasini tuzish birja savdosi sohasida yangi dasturiy mahsulotlarni joriy etish, shuningdek, birjaning o'ziga xos ekotizimini yaratish zarurati bilan bog'liq.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2020-yil 18-martdag'i 170-son qarorida quyidagilar ko'zdautilgan:**

- birjada sotiladigan mahsulotlar saqlanishi va logistikasining

elektron dasturiy ta'minotini ishlab chiqish;

- elektron xaridlar tizimini yana-da takomillashtirish;
- birjaning barcha savdo maydonchalarida hisob-kitob tizimida elektron hisobdan foydalanishni joriy etish;
- birja savdolari elektron tizimini yagona kliring tizimiga birlashtirgan yangi dasturiy ta'minot to'plamini ishlab chiqish.

Birja tovarlari logistika platformasini yaratish birja ekotizimini

qurishning so'nggi bosqichidir, xususan, birja savdosi ishtirokchilari akkreditatsiyasidan tortib, sotib olingen tovarlarni belgilangan joyga yetkazib berishgacha jarayonlar onlaysiz tarzda amalga oshiriladi va birja savdosi ishtirokchisining o'zi tomonidan nazorat qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi Hukumatining 2021-yil 28-dekabrdagi

777-sod qarori bilan, xususan, yuk tashish xizmatlari uchun elektron logistika savdo portalining ishlash tartibi to'g'risidagi Nizom tasdiqlandi va ushbu Nizomda quyidagilar nazarda tutildi:

- elektron logistika portalida mijozlar va ekspeditorlarni ro'yxatdan o'tkazish;
- yuk tashish shartnomalarini savdoning shaffoflik va raqobatbardoshliik tamoyillari asosida, elektron imzo orqali bajarish;
- narxlarni amalga oshirish va manipulyatsiya qilish jarayonini nazorat qilish, shuningdek avtomobil transportida yuk tashishni nazorat qilish va tahlil qilish bo'yicha tegishli davlat organlari bilan axborot almashinuvini yo'lga qo'yish;
- tegishli davlat organlari bilan realizatsiya va narxlarni manipulyatsiya qilish jarayonini nazorat qilish, shuningdek avtomobil transportida yuk tashishni nazorat qilish va tahlil qilish bo'yicha axborot almashinuvini yo'lga qo'yish;
- tuzilgan shartnomalarni kliring palatasi orqali, oldindan zakalat depozit qilish va shartnoma majburiyatlarini bajarish uchun kafolatlar berish yo'li bilan hal qilish;
- shartnoma shartlari bo'yicha tomonlarning majburiyatlarini aniqlash.

"Uzex Innovation" shu'ba korxonasi tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar doirasini kengaytirish, birja tovarlari sug'urtasi mexanizmini joriy etish rivojlanan ustuvor yo'nalishlaridir.

Oldindan ipoteka depozitini qo'yish va shartnoma majburiyatlarini bajarish uchun kafolatlar berish orqali kliring palatasi orqali tuzilgan shartnomalar bo'yicha hisob-kitoblar;

Shu'ba korxonaning asosiy vazifasi xizmat ko'rsatish tizimini

takomillashtirish hamda elektron tijorat va logistika sohasidagi yangi vositalarni joriy etishdir.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan maxsus transport vositalarini (kran, traktor, ekskavator, beton nasos va boshqalarni) ijara olish bo'yicha quyidagilarni ko'zda tutuvchi yangi portalni ishlab chiqish va ishga tushirish:

- portalda maxsus transport vositalarini ijara olish bo'yicha shartnoma tuzish;
- portalda maxsus transport vositalarini ijara olish haqida jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan e'lonlar joylashtirish;
- birjaning kliring tizimida mablag'larni bron qilish orqali operatsiyalar bajarilishini kafolatlash.

Birja savdolarida sotilayotgan tovarlarning savdo portali orqali elektron logistikasi, ko'rgazma-yarmarka savdolari va tovarlarni yetkazib berish va davlat xaridlari orqali realizatsiya qilingan tovarlarni yetkazib berishning elektron tizimi ishga tushirish, va bunda quyidagilarni ko'zda tutish:

- portalda marshrut tizimini yaratish orqali tovarlar konsolidatsiyasini ta'minlash;
- auksion savdolari natijalari bo'yicha g'olib tashuvchini aniqlash;
- logistika portalidagi ma'lumotlar asosida davlat xaridlari bo'yicha bitimni yopish;
- logistika portalida tuzilgan shartnomalar bo'yicha tashuvchilar tomonidan tashiladigan tovarlar uchun elektron sug'urta polislarini sotib olish imkoniyatini yaratish;
- kliring palatasidagi shaxsiy hisobvaraqlarda kliring ishtirokchilari orqali o'tkaziladigan elektron to'lov siyosati mexanizmini joriy etish;
- foydalananuvchilarga qo'shimcha qulayliklar yaratish, tizimni takomillashtirish, birja savdo tizimlari bilan integratsiyalash orqali elektron hisob-faktura tizimining mijozlarini ko'paytirish.

"UZEX" MILLIY INDEKSLARINI JORIY ETISH

Birja indeksi- bu bozorning umumiyo yo'nalishini dinamikada kuzatishga imkon beradigan aktivlarning ma'lum bir guruhidagi (qimmatli qog'ozlar, tovarlar, derivativlar) narx o'zgarishining kompozitsion ko'rsatkichidir.

Shuni ta'kidlash kerakki, indekslar chuqur tarixga ega. Birinchi fond indeksi 1884-yil 3-iyulda AQSHda Wall Street Journal gazetasining jurnalisti, taniqli moliyachi, Dow Jones & Company kompaniyasi asoschisi Charlz Dou tomonidan ishlab chiqilgan. Dow Jones Transportation Average o'rtaча indeksi Qo'shma Shtatlardagi 11 ta eng yirik transport kompaniyalari uchun hisoblab chiqilgan.

Kelgusida ushbu ko'rsatkich o'z rivojlanishining turli bosqichlarini boshdan kechirdi va moliya bozori va Amerika iqtisodiyotining eng mashhur ko'rsatkichlaridan biri sifatida tan olindi.

Hozirgi vaqtida dunyoda yetakchilik uchun tovar indekslari o'rtaida qattiq raqobat mavjud. Aksariyat ekspertlarning, shu jumladan "Wall Street Journal Europe" gazetasi mutaxassislarining hisob-kitoblariga ko'ra, yaqin kelajakda tovar indekslari Nyu-York "Dow Jones", London "FTSE-100" yoki Parij

"SAS-40" fond bozorlari indekslari kabi mashhur bo'lishi mumkin.

Chet el birjalari tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadi, tovar indekslarini joriy etish tovar bozorlarini tahlil qilish va prognozlash tendensiyasiga ijobjiy ta'sir ko'rsatadi.

Birja indekslarining asosiy vazifasi davlat organlari tomonidan soliq, bojxona, tovar ma'muriyatida qo'llanilishi mumkin bo'lgan, tijorat korxonalari tomonidan biznes qarorlarini qabul qilish uchun xizmat qiladigan, tovarlar aktiviningadolatli bozor narxi indikatorlarini shakkantirishdir.

Shu maqsadda "UZEX" milliy indekslarini joriy etish bo'yicha quyidagi vazifalar belgilandi, xususan:

- birjaning asosiy tovar segmentlarini va indekslarni hisoblash bazasiga kiritilgan tovar turlarini aniqlash;
- "UZEX" milliy indekslarini mahsulot segmentlari bo'yicha hisoblash metodikasini ishlab chiqish va tasdiqlash;
- "UZEX" milliy indekslari haqidagi ma'lumotlarni ommaviy axborot vositalarida yoritish;
- investitsiya strategiyasini ishlab chiqishda, shuningdek mintaqaning iqtisodiy rivojlanishini baholashda "UZEX" milliy

indekslaridan keng foydalanish;
 • optimal narx darajasini tanlashda soliq ma'muriyati va narx

siyosati nuqtai nazaridan normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va takomillashtirishda ishtirot etish.

KO'RSATILAYOTGAN XIZMATLAR SONINI OSHIRISH

Birja tomonidan taqdim etilayotgan xizmatlar sonini ko'paytirish rivojlanishning ustuvor yo'naliishi bo'lib qolmoqda.

Xizmatlarning yangi turlarini joriy etish birja mijozlariga kerakli ma'lumotlarni qidirib topish ketish vaqtini qisqartirish, bitimlar bo'yicha majburiyatlarning bajarilishi to'g'risida o'z vaqtida xabarnoma olish imkonini beradi.

Xususan, barcha savdo platformalarida ijro etilgan bitimlar bo'yicha (to'lov, yetkazib berish to'g'risida) xabarnomalar olishga doir pullik xizmatlarni yaratish, shuningdek, xizmatlardan pullik obuna asosida foydalanish imkonini beruvchi xizmatlar katalogini yaratish ko'rsatilayotgan xizmatlar sonini oshirishning navbatdagi bosqichidir.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilanadi:

- birja mijozlariga ijro etilgan bitimlar holati haqida SMS-xabarnomalarini, shu jumladan onlayn rejimda yuborish amaliyotini joriy etish;
- tovar bozolarini tahlil qilish va sharhlash (dayjest);
- savdo platformalarida top-e'lonlar amaliyotini joriy etish;
- ko'rgazma-yarmarka savdolarida va davlat xaridlari tizimida tovarlarni o'rtacha (shu jumladan minimal va maksimal) sotish narxi bo'yicha xizmatlar ko'rsatish.

4. ESG TAMOYILLARINING INTEGRATSIYASI

So'nggi yillarda global biznesda ESG tamoyillari integratsiyasi yirik kompaniyalar faoliyatida nafaqat tendensiya, balki reallikdir. Yaqin kelajakda global fondlar faoliyatida ESG tamoyillari va umuman faoliyatida barqaror rivojlanishni ko'zda tutmagan kompaniyalarga sarmoya kiritmasligi taxmin qilinmoqda.

Kompaniya faoliyatining ushbu tamoyillari birinchi navbatda atrof-muhitni muhofaza qilish, qulay ijtimoiy sharoitlarni yaratish, xodimlar va mijozlar bilan adolatli munosabatlar va belgilangan tartibdagi to'g'ri korporativ boshqaruvga asoslangan.

4.1. ESG tamoyillari

Birlashgan Millatlar tashkiloti (BMT) bir necha o'n yillar davomida korporativ barqarorlik va barqaror investitsiyalarni targ'ib qilib kelmoqda.

BMT uzoq muddatli muvaffaqiyatni saqlagan holda, kompaniyalarga odamlar va dunyo oldidagi asosiy majburiyatlarini bajarishda yordam berish uchun BMT Global shartomasining o'nta tamoyilini taqdim etdi.

Xususan, tamoyillar quyidagicha guruhangan:

1-tamoyil: Ishbilarmon doiralar xalqaro miyosda e'lon qilingan inson huquqlarini himoya qilishni qo'llab-quvvatlashi va hurmat qilishi lozim.

2-tamoyil: Ularning inson huquqlari buzilishiga aloqador emasligiga ishonch hosil qilish kerak.

3-tamoyil: Ishbilarmon doiralar uyushma erkinligini va jamoaviy kelishuv tuzish huquqini samarali tan olishni qo'llab-quvvatlashi kerak.

4-tamoyil: Majburiy mehnatning barcha shakllari yo'q qilinishi kerak.

5-tamoyil: Bolalar mehnatini butunlay yo'q qilish kerak.

6-tamoyil: Mehnat va kasbda kamshitishni bartaraf etish kerak.

7-tamoyil: Ishbilarmon doiralar ekologik muammolarni hal qilishda ehtiyyotkorlik bilan yondashishni qo'llab-quvvatlashlari kerak.

8-tamoyil: Ekologik mas'uliyatni oshirish bo'yicha tashabbuslar bilan chiqish kerak.

9-tamoyil: Ekologik jihatdan xavfsiz texnologiyalarni rivojlantirish va tarqatishni rag'batlantirish kerak.

10-tamoyil: Ishbilarmon doiralar korrupsiyaga, shu jumladan uning shakllari, tovlamachilik va poraxo'rlikka qarshi kurashishlarini kerak.

Shuningdek, BMT investitsiya qarorlarini qabul qilish jarayoniga ESG omillarini kiritishga yordam beradigan "Mas'uliyatli investitsiyalash tamoyillari" (PRI) xalqaro tashkilotini tuzdi. PRI ESG omillarini investitsiya amaliyoti va natijalariga kiritishga intilayotgan institutsional investorlarning harakatlarini boshqarishga mo'ljallangan quyidagi **oltita tamoyilni takif etadi:**

1-tamoyil: Biz ESGga doir masalalarini investitsiyalarni tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlariga kiritamiz.

2-tamoyil: Biz faol mulk egalari bo'lamiz hamda bizning mulkiy siyosatimiz va amaliyotimiz ESG masalalarini o'z ichiga oladi.

3-tamoyil: Biz investitsiya kiritayotgan kompaniyalar tomonidan ESG masalalar bo'yicha axborot belgilangan tartibda oshkor etiladi.

4-tamoyil: Biz investitsiya sohasiga tamoyillarni qabul qilish va amalga oshirishga ko'maklashamiz.

5-tamoyil: Biz tamoyillarni samarali amalga oshirish uchun birlgilikda harakat qilamiz.

6-tamoyil: Har birimiz tamoyillarni amalga oshirishni rivojlantirishdagi faoliyatimiz haqida hisobot beramiz

PRI bilan va BMT Global shartnomasining **10** tamoyillari bilan

birgalikda ESG hisobotining maqsadlari, ko'rsatkichlari va natijalarini aniqlay oladigan asosiy tuzilmani tashkil etadi. Ushbu tamoyillarga amal qilgan holda, kompaniyalar korporativ barqarorlikka va samarali boshqaruvga asoslangan barqaror madaniyatni, ishonchli va qiymatli taklifni yaratishi mumkin.

4.2. Amalga oshirish bosqichlari:

Yuqorida tamoyillarni amalga oshirish uchun birja quyidagi vazifalarни amalga oshirishni rejalashtirmoqda:

- Markaziy apparat va filiallar binosiga quyosh panellarini o'rnatish orqali qayta tiklanadigan energiya manbalaridan faol foydalanimish, shuningdek, Birja avtoparkini elektromobilarga to'liq o'tish;
- yashil mahsulotlar savdosini rag'batlantirish dasturini ishlab chiqish;

- xodimlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning yangi chora-tadbirlarini ishlab chiqish;
- inson omillarini bartaraf etish uchun biznes jarayonlarini avtomatlashtirish;
- korporativ boshqaruvning zamonaviy usullarini joriy etish;
- kompaniyaning boshqaruv organlari o'tasidagi o'zar munosabatlarning samarali usullarini qo'llash.

ESG tamoyillarini qo'llash va birja faoliyatiga integratsiya qilish uch bosqichda amalga oshirilishi rejalashtirilgan:

2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none"> • ESG strategiyasi va SDG (barqaror rivojlanish maqsadlari): asosiy ta'sirlar, maqsadlar va yo'l xaritasini qabul qilish • Barqaror rivojlanish hisoboti: faoliyat natijalari bo'yicha ma'lumotlar to'plami, Sgs bo'yicha hisobot. • Belgilangan ko'rsatmalar va tartibga solish bo'yicha milliy va xalqaro ESG ishchi guruhlarida ishtiroy etish. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hisobotlardagi eng yaxshi ESG amaliyoti qo'llanmasining chiqarilishi. • Birjaning barqaror rivojlanishi bo'yicha keng qamrovli yo'l xaritasi. • TCFD tavsiyalari asosida iqlim xavfini baholash. • ESG maqsadlarini birja strategiyasi va biznes jarayonlariga integratsiyalash. 	<ul style="list-style-type: none"> • ESG vakolatlarini rivojlantirish: xodimlarni va Kuzatuv kengashini jalb qilish bo'yicha treninglar. • Yangi ESG mahsulotlari va xizmatlarini ishlab chiqish. • ESG ning 2026+strategiyasiga integratsiyasi. • Boshqaruv siyosati va tizimlarini talablarga va eng yaxshi amaliyotlarga muvofiq yangilash.

6. KADRLAR SIYOSATI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH SIYOSATI

6.1. Kadrlar siyosati

Yuqori malakali kadrlarni jalb qilishga qaratilgan kadrlar siyosati ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishga va aksiyadorlar foydasini oshirishga yordam beradi.

Yangilangan tashkiliy tuzilma Aksiyadorlarning 30.06.2022-yildagi navbatdan tashqari umumiy yig'ilishining qarori bilan tasdiqlandi. Tasdiqlangan tuzilmaga ko'ra, xodimlar soni 222 shtat birligini tashkil qiladi.

Bundan tashqari, kadrlar tayyorlash va vorislik tizimini, shuningdek mehnatni rag'batlantrish tizimini takomillashtirish bo'yicha bosqichma-bosqich ishlari davom ettiriladi. Ushbu vazifani amalga oshirish uchun rahbarlar va xodimlar faoliyatini KPI (Key Performance Indicator) asosida baholash mexanizmini takomillashtirish orqali zamonaviy korporativ boshqaruv elementlarini joriy etish rejalashtirilgan.

Kadrlar siyosatining tamoyillari qo'yidagilardan iborat:

Xodimlarga ularning raqobatbardo shligini oshirish maqsadida malakasini, bilim va ko'nikmalarini oshirib borish, o'qish imkoniyatlarni yaratish, shuningdek, ish vaqtini va mehnat ta'tilining moslashgan tizimini, shuningdek, munosib ish haqi ta'lashni ta'minlash;

birja xodimlarining masofaviy ishlash tartibini joriy etish.

Ushbu maqsadlar uchun alohida "Birja maktabi"ni yaratish rejalashtirilgan bo'lib, uning vazifalari quyidagilardan iborat:

- * birja xodimlarining malakasini oshirishga muvofiq raqamlı iqtisodiyot ehtiyojlariiga javob beradigan ilg'or xalqaro tajribaga ega bo'lgan holda, birinchi navbatda, elektron tijorat sohasida yangi dasturiy mahsulotlarni joriy etish bo'yicha birja ma'lumotlari, kotirovkalar, takliflarni tahlil qilish ko'nikmalariga e'tibor qaratiladi;

- * xodimlar uchun axborot xavfsizligi usullari va vositalarini ishlab chiqish, shuningdek dasturlash ko'nikmalarini rivojlantrishni hisobga olgan holda axborot tizimlarini loyihalash, boshqarish va sinovdan o'tkazish sohasida bilimga ega bo'lgan mutaxassislarini tayyorlashga qaratilgan o'quv dasturlari va standartlarini yangilash;

- * xodimlarni ITIL (IT Infrastructure Library) loyihalari

boshqaruvi va yo'nalishi joriy etilgandan so'ng, ularni doimiy ravishda takomillashtirishni hisobga olgan holda birjaning savdo tizimlari bilan ishlash ko'nikmalariga o'rgatish mexanizmlarini takomillashtirish;

- * birja savdolari tizimiga yuqori malakali mutaxassislar va ekspertlarni (shu jumladan, xalqaro ekspertlarni) jalb etish orqali o'quv kurslarida o'qitish, kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish uchun bilim, amaliy ko'nikmalar va tajriba almashishni tashkil etish;

- * birja savdolari va elektron tijorat bo'yicha mutaxassislar va treyderlarni tayyorlash.

Xodimlarni rivojlantrishning alohida yo'nalishi ijro etuvchi organ a'zolari va boshqa xodimlarning standartlar sohasidagi (**ISO 37001:2016 va ISO 9001:2015**), korporativ boshqaruv sohasidagi malakasini oshirish, shu jumladan Boshqaruv a'zolari tomonidan korporativ boshqaruvchining malaka sertifikatlarini olish, shuningdek xizmat ko'rsatish darajasini oshirish bo'yicha malakalarini oshirishdir.

Taqdim etilayotgan xizmatlar sifatini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha doimiy ravishda ishlari olib borilmoqda.

"Katta to'rtlik" auditorlik kompaniyalari (Deloitte Touche Tohmatsu, Pricewaterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG) tomonidan moliyaviy hisobotlarni tekshirishga tayyorgarlik ishlari davom etadi.

Buning uchun moliyaviy xizmatlar xodimlarini SIMA, ACCA, CIPA va boshqa xalqaro dasturlar bo'yicha qo'shimcha o'qitish va sertifikatlash talab etiladi.

Kasbiy rivojlanish va malaka oshirishda eng muhim yo'nalish birja faoliyatining butun jarayonini ta'minlaydigan IT texnologiyalari yo'nalishi bo'lib qolmoqda.

2023-2025-yillarda manfaatdor oliy o'quv yurtlari bilan (asosan IT sohasida) iqtidorli bitiruvchilarni topish, Birjada amaliyot o'tashlari bo'yicha ishlari, shuningdek, hamkorlik davom ettiriladi.

6.2. Korrupsiyaga qarshi kurashish siyosati

Birjaning asosiy vazifasi ochiqlik va oshkorlik tamoyillari asosida elektron savdoni tashkil etish bo'lganligi sababli, birja yashirin iqtisodiyot va korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha muhim vositasidir.

Shu munosabat bilan birja savdolarida korrupsiyaga qarshi samarali siyosatni o'rnatish ustuvor vazifalardan biridir.

Yuqorida aytib o'tilganlarni, shuningdek, birjaning faolligi va xalqaro miqyosda hamkorlikning kengayishini hisobga olgan holda, jozibador imidj yaratish va xorijiy sheriklarni jalb qilish maqsadida birjada komplayens-nazorat va korrupsiyaga qarshi kurash tizimi joriy etildi va ISO 37001:2016 xalqaro standartiga muvofiq sertifikatlandi.

Agar korrupsiyaga yoki korrupsiyaga qarshi boshqaruv tizimi bilan bog'liq har qanday masala yoki muammoni eng yuqori

darajada e'tiborga olish kerak bo'lsa ISO 37001:2016 standartining 5.3.2-bandiga muvofiq korrupsiyaga qarshi kurashish xizmatining boshqaruv organiga, ya'ni Kuzatuv Kengashiiga kirishni ta'minlash kerak.

Tashkiliy tuzilmada Komplayens nazorat, korrupsiyaga qarshi kurashish va axborot xavfsizligi boshqarmasining Kuzatuv Kengashi bilan bevosita aloqaga kirishishini ko'rish mumkin.

Korrupsiyaga qarshi kurash siyosati, Korrupsiyaga oid harakatlar to'g'risidagi axborot berish va qayta ishslash reglamenti, Nomzodlarni tanlov asosida saralab olish va ishga qabul qilish tartibi to'g'risidagi nizom, shuningdek, Kontragentlar bilan o'zaro munosabatlarda korrupsiyaga qarshi kurashish mexanizmlarini joriy etish tartibi kuchga kirdi.

Odob-axloq komissiyasi faoliyat yuritmoqda, korruptsianing

namoyon bo'lish xavfini tahlil qilish ishlari va birja xodimlari, a'zolari bilan joylarda muntazam uchrashuvlar o'tkazish orqali korrupsiyaga qarshi kurashish siyosati to'g'risida profilaktika va tarbiyaviy ishlar o'tkazilmoqda.

Ma'muriy-huquqiy chora-tadbirlar takomillashtirilmoxda, ichki meyoriy-huquqiy hujjatlar, shu jumladan "O'zRTXB" AJ aoliyatida korrupsiya xavfini aniqlash va oldini olish uslubiyati, Kasbiy odob-axloq kodeksi qayta ko'rib chiqildi.

Komplayens-nazorat qilishni va axborot xavfsizligi tizimi takomillashtirish maqsadida quyidagilar ko'zda tutiladi:

- * korrupsiya xavfini minimallashtirishga qaratilgan xarid jarayonlarini yana-da takomillashtirish;

- * xodimlar uchun korrupsiyaga qarshi kurashish siyosatiga doir

o'quv seminarlarini muntazam tashkil etish va o'tkazish;

- * Birja xodimlarini korrupsiya holatlariiga jalb qilish xavfini minimallashtirish bo'yicha chora-tadbirlar tizimini amalga oshirish;

- * ISO 37001:2016 "Korruptsiyaga qarshi kurashishni boshqarish tizimi" xalqaro standarti talablariga muvofiqlik bo'yicha audit tekshiruvidan muvaffaqiyatli o'tish;

- * korrupsiya ko'rinishlari va manfaatlar to'qnashuvi holatlari yuzaga kelganda qilinadigan ishlarning yangi mexanizmlarini joriy etish;

- * filiallarda muntazam ravishda "maxfiy mijoz" tadbirlarini va savdo ishtirokchilari bilan davra suhbatlari, shuningdek mijozlar o'rtasida so'rovnomalari o'tkazish.

7. JAMOATCHILIK VA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI BILAN ALOQALAR

Hozirgi kunda ommaviy axborot vositalari bilan o'zaro hamkorlik qilish va o'z media resurslaridan foydalanish orqali O'zbekiston respublika tovar birjasi faoliyatini keng ommallashtirish, shuningdek, tadbirkorlar va boshqa ishtirokchilarni birja savdolari va elektron tijoratga jalb qilish bo'yicha faol darajada PR ishlari olib borilmoqda.

Xususan, "UzReport TV" telekanalida tovar-xom ashyo birjasining turli segmentlaridagi savdolar natijalari va joriy birja yangiliklari haqidagi "UZEX xabarlar" korporativ teledasturini muntazam ravishda uchta tilda (o'zbek, rus, inglez tillarida) efirga uzatib kelinmoqda.

Haftalik "UZEX xabarlar" korporativ gazetasi elektron shaklda ikki (o'zbek, rus) tilda nashr etilib, korporativ veb-sayt va birjaning ijtimoiy tarmoqlarda rasmiy sahifalari orqali birja brokerlari va mijozlariga bepul tarqatiladi.

Toshkent shahrida va respublikamiz viloyatlarida har oyda matbuot anjumanlari, brifinglar, forumlar, shuningdek tadbirkorlar va boshqa ommaviy axborot vositalari bilan uchrashuvlar va tadbirlar o'tkaziladi.

Birja va uning savdo platformalari haqidagi eksklyuziv reportajlar respublika teleradiokanalallarida muntazam efirga uzatilmoqda. Bosma va elektron nashrlarda birja faoliyati to'g'risidagi materiallarni chop etilmoqda.

Birja faoliyati to'g'risida salbiy xabarlar ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda e'lon qilinganda, O'zbekiston respublika tovar-xoma shyo birjasining rasmiy bayonotlari, munosabat va raddiyalari zudlik bilan, bir kunda tayyorlanadi va e'lon qilinadi. "Yangi O'zbekiston" gazetasi, Daryo.uz, Spot.uz, Yuz.uz, Review.uz, UzReport.news, Podrobno.uz internet nashrlari va Davletov, Bakiro, Muhrim va boshqa telegram kanallar kabi OAV va blogerlar bilan samarali hamkorlik yo'lga qo'yilgan.

Piar kampaniyasi televideniya, radio, tashqi reklama, shuningdek birjaning media kanallari va ijtimoiy tarmoqlardagi rasmiy sahifalari orqali amalga oshiriladi. Xususan, birja haqida, birja xizmatlari va birjaning savdo tizimlari haqida taqdimat, reklama va o'quv videoroliklari ishlab chiqilmoqda.

Korporativ veb-sayt va ijtimoiy tarmoqlarda birjaning rasmiy sahifalari har kuni yangilanadi. Kotirovka ma'lumotlari har hafta ommaviy axborot vositalarida, jumladan, "O'zbekiston-24" va "UzReport TV" telekanallari orqali, shuningdek, rasmiy veb-sayt, korporativ gazeta, axborotlar tablosi va monitorlar orqali tarqatiladi. Hukumatning data.gov.uz ochiq ma'lumotlar

portalida birjaning ochiq ma'lumotlar to'plami har chorakda nashr etiladi. Ommaviy axborot vositalari muntazam ravishda kuzatib boriladi va birja haqidagi jamoatchilik fikri o'rganiladi.

Birja va auksion savdolarida shaffofligini oshirish, mijozlar bazasini kengaytirish, shuningdek, O'zbekiston respublika tovar-xoma shyo birjasining PR faoliyatini yana-da rivojlantirish maqsadida quyidagi PR strategiyalari rejalashtirilgan:

- * birja sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning, birja faoliyatini rivojlantirishning boshqa dolzarb masalalarining ahamiyati va mohiyatini ochib berish uchun matbuot anjumanlari va brifinglar o'tkazish;

- * jurnalstlar va blogerlarni birja operatsiyalari bilan yaqindan tanishtirish uchun birjaning Markaziy apparati va hududiy bo'limlariga press-turlar tashkil etish;

- * savdo simulyatorini qo'llagan holda o'quv seminarlarini tashkil orqali tadbirkorlar, ishtirokchilar, potensial mijozlar va keng jamoatchilikning birja sohasidagi bilimini oshirish;

- * birja rahbarlari bilan mahalliy va xorijiy ommaviy axborot vositalari (televideniya, radio, bosma va elektron nashrlar) uchun suhbatlari o'tkazish;

- * ijtimoiy tarmoqlarda yangiliklar materiallari, tahvililiy press-relizlar, audio-vizual kontent va onlayn translyatsiyalar sonini ko'paytirish;

- * ommaviy axborot vositalaridagi zamoniaviy tendensiyalarni hisobga olgan holda "UZEX xabarlar" korporativ teleko'rsatuvni va elektron gazetasining dizaynnini va mazmunini o'zgartirish;

- * birja savdolari, elektron davlat xaridlari va boshqa onlayn-auksionlar bo'yicha yangi uslubiy qo'llanmalar, tarqatma materiallari, infografika va o'quv videofilmlarini ishlab chiqish va tarqatish;

- * raqamli marketing vositalaridan foydalangan holda UZEX brendini targ'ib qilish va ijobiy korporativ imidjni saqlash. Auditoriyani kengaytirish uchun Google Analytics funksiyalaridan foydalish va xususiyatlarini yo'naltirish;

- * soxta xabarlarining oldini olish uchun birjaning ijtimoiy tarmoqlardagi rasmiy sahifalarini tekshirish. Birja xizmatlari sifatini oshirish, shuningdek, birja faoliyatidagi muammoli masalalarni aniqlash va bartaraf etish maqsadida Google va Telegram platformalarida ijtimoiy so'rovlari o'tkazish;

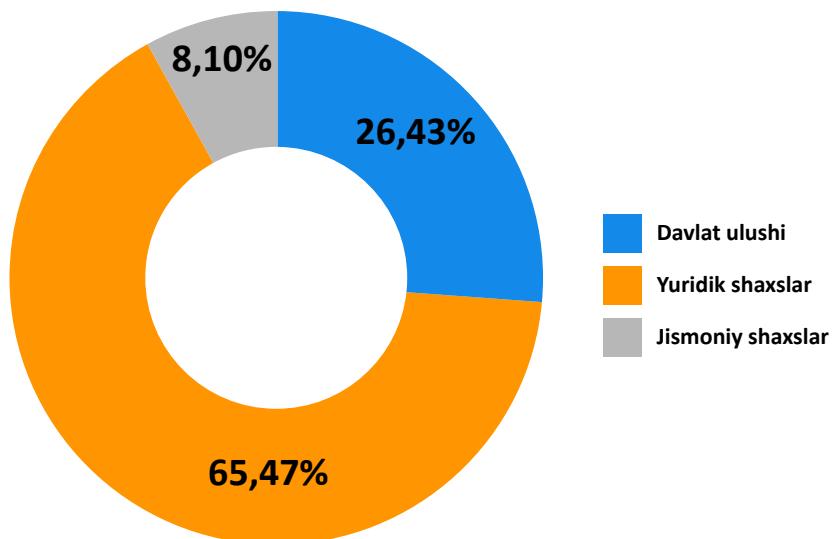
- * yetakchi axborot agentliklari, ommaviy axborot vositalari va blogerlar bilan hamkorlikni kengaytirish.

8. KORPORATIV BOSHQARUV

8.1. Aksiyadorlik kapitali tuzilmasi

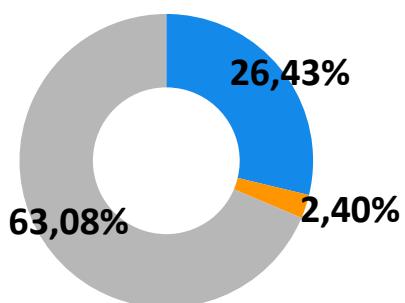
Birjaning Ustav fondi **47 223 804,6 ming.** so'mdan shakllantirilgan, taqsimlangan aksiyalar soni – boshlang'ich narxi **630** so'm bo'lган **74 958 420** ta oddiy aksiya.

AKSIYADORLIK KAPITALINING TUZILMASI
(09.11.2022-yil holatiga)

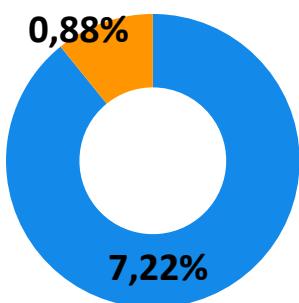
Aksiyadorlar tarkibiga "O'zRTXB" AJ aksiyalarining jami **3,28%** foiziga egalik qilayotgan xorijiy investorlar ham kiradi: yuridik shaxslar tarkibida – **2,40%** (8 ta aksiyador), jismoniy shaxslar tarkibida - **0,88%** (**68** aksiyador).

Yuridik shaxslar tuzilmasi
(ustav kapitalining 91,90% ulushi)

- Davlat ulushi
- Xorijiy investorlar
(O'zbekiston Respublikasi norezidentlari)
- Yuridik shaxslar
(O'zbekiston Respublikasi rezidentlari)

Jismoniy shaxslar tuzilmasi
(ustav kapitalining 8,10% ulushi)

- Jismoniy shaxslar
(O'zbekiston Respublikasi rezidentlari)
- Xorijiy investorlar
(O'zbekiston Respublikasi norezidentlari)

8.2. "O'zRTXB" AJning O'zbekiston Respublikasi Fond bozoridagi mavqeи

"O'zRTXB" AJning aksiyalari "Toshkent" Respublika Fond birjasi listingiga kiritilgan va muntazam ravishda jamiyat aksiyalari bo'yicha bitimlar amalga oshirilmoqda.

"Qimmatli qog'ozlar "Toshkent" RFB birja kotirovkalar ro'yxatiga kiritilgan qimmatli qog'ozlarning likvidligini baholash metodologiyasi"ga muvofiq "O'zRTXB" AJning aksiyalari yuqori

likvidli aksiyalar hisoblanadi.

"O'zRTXB" AJ aksiyalari eng yuqori toifali - "Premium" -"Premium-klass" sinfiga kiritilgan va birja kotirovkalar varag'ida ushbu toifaga kiritilgan kompaniyalar orasida yagona aksiyadorlik jamiyati hisoblanadi.

“O'zRTXB” AJ aksiyalarining bozor qiymati:

2022-yil boshi	28 500,00 so'm /1 aksiya
2022-yil 1-chorak yakuni	24 000,00 so'm/1 aksiya
2022-yil 1-yarim yillik yakunlari	21 930,00 so'm/1 aksiya
2022-yilning 9 oyi yakunlari	18 999,00 so'm/1 aksiya
2022-yil oxiri	20 800,00 so'm/1 aksiya

"Toshkent" Respublika Fond birjasida listing kompaniyalari reytingi ishlab chiqildi. Reyting Korporativ ma'lumotlarning yagona portalı veb-saytidagi ma'lumotlarni, Markaziy depozitariyidan olinadigan statistik ma'lumotlarni va birja savdolariga doir ma'lumotlarni tahlil qilish orqali belgilanadi.

Ushbu reyting yuz balli shkala bo'yicha hisoblanadi va qo'llaniladigan ko'rsatkichlar yakuniy hisobda turli ulushga egadir. Toshkent Fond birjasi saytidagi reyting ma'lumotlari muntazam ravishda yangilanib boriladi.

Emitentlar reytingi*

Aksiyadorlik jamiyati nomi	Kuzatuv kengashi mustaqil a'zoligi uchun ballar	Aksiyadorlar soni bo'yicha ballar	Choraklik hisobotlarni o'z vaqtida e'lon qilganlik uchun ballar	Savdo kunlari uchun ballar	Free float uchun ballar	Sayt uchun ballar	Jami reyting
"O'zRTXB" AJ	2	5	2	5	5	1	100
"IPAK YO'LI" AITB	2	3	2	5	5	1	94
"Chilonzor savdo kompleksi" AJ	1	4	2	5	5	1	92
"Hamkorbank" AKB	2	5	2	5	3	1	90
"Узметкомбинат" AJ	0	5	2	5	5	1	90
"Qizilqumsement" AJ	1	5	2	5	4	1	90
"Quvasoysement" AJ	1	5	2	4	5	1	89

* Ma'lumotlar RFB "Toshkent" rasmiy saytidan olingan www.uzse.uz/abouts/bally_rates

8.3. "O'zRTXB" AJning tashkiliy tuzilmasi

"O'zRTXB" AJning yangilangan tashkiliy tuzilmasi aksiyadorlarning
30.06.2022-yildagi navbatdan tashqari umumiyligiga yig'ilishining qarori bilan
tasdiqlandi va 01.07.2022-yildan kuchga kirdi.

Izoh: "O'zRTXB" AJ aksiyadorlik jamiyatining ijro etuvchi organi zarur hollarda birja bo'linmalari xodimlari sonini umumiyligiga yig'ilishining qarori bilan tasdiqlandi va 01.07.2022-yildan kuchga kirdi.

Tasdiqlangan tuzilmaga ko'ra, xodimlar soni 222 shtat birligini tashkil qiladi:

No	Xodimlar toifasi	Tashkiliy tuzilmaga muvofiq
	Xodimlarning belgilangan umumiy miqdori	222
	<i>Shu jumladan</i>	
1	Markaziy apparat	140
1.1.	<i>Ma'muriy boshqaruv xodimlari va mutaxassislar</i>	101
1.2.	<i>Texnik va xizmat ko'rsatuvchi xodimlar</i>	39
2	Hududiy filiallar	82
2.1.	<i>Ma'muriy boshqaruv xodimlari va mutaxassislar</i>	72
2.2.	<i>Texnik va xizmat ko'rsatuvchi xodimlar</i>	10

2023-2025-yillar davomida "O'zRTXB" AJ shtatlar sonida sezilarli o'zgarishlar kutilmaydi.

8.4. Boshqaruv organlari

Boshqaruv va nazorat organlari a'zolarini saylash "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq amalga oshiriladi.

Birjaning boshqaruv organlari Aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi, Kuzatuv kengashi va Ijro etuvchi organ bo'lib

hisoblanadi.

Aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi birjaning oliy boshqaruv organi hisoblanadi.

Birjaning Kuzatuv Kengashi Birjaning faoliyatiga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi, aksiyadorlarning umumiy yig'ilishi vakolatiga bilan bog'liq masalalarni hal qilish bundan mustasno.

"O'zRTXB" AJ Kuzatuv kengashi tarkibi quyidagicha:

No	Kuzatuv kengashi a'zosining F.I.Sh.	Lavozimi	Asos (Ijro organining qarori)
1	Norkulov Ilhom Ibroximovich	O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirining birinchi o'rnbosari	Aksiyadorlarning 30.06.2022-yildagi navbatdan yig'ilishi qarori
2	Normuxamedov Sardor Rifatovich	"Trastbank" XAB Boshqaruv raisi	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
3	Ziyayev Aziz Abdusakimovich	"Trastbank" XAB Qimmatli qog'ozlar boshqarmasi boshlig'i	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
4	Karimova Maxira Shadibekovna	"Presystem Universal" MChJ direktori maslahatchisi	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
5	Sheraliyev Utkirbek Ismanovich	O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bosh mutaxassisi	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
6	Abduxolikov Kaxramon Toxtasinovich	O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi bo'lim boshlig'i	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
7	Abduxolikov Kaxramon Toxtasinovich	O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi kotibiyati mudiri	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
8	Sharipov Toxir Miraximovich	"ALUTEX" MChJ marketing bo'yicha bosh mutaxassisi	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
9	Xamidova Feruza Rustamovna	"Olmaliq KMK" AJ Boshqaruv raisi o'rnbosari	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori

Birjaning joriy faoliyatini boshqarish ijro etuvchi organ- Boshqaruv tomonidan amalga oshiriladi.

Ijroiya organi – “O'zRTXB” AJ boshqaruv tarkibi quyidagicha:

No	“O'zRTXB” AJ Boshqaruv raisi va a'zolarining F.I.Sh.	Lavozimi	Asos (Ijro organining qarori)
1	Badriddinov Ziyoviddin Bositovich	“O'zRTXB” AJ Boshqaruv raisi	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
2	Kamolov Zulfiddin Mehridinovich	Boshqaruv raisining IT texnologiyalarini rivojlantirish va innovatsiyalar bo'yicha 1-o'rnbosari	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
3	Samatov Nabixon Subixonovich	Boshqaruv raisining birja savdolari, davlat xardidlari va elektron tijoratni rivojlantirish bo'yicha o'rnbosari	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
4	Prokudina Kristina Aleksandrovna	Boshqaruv raisining strategik rivojlanish, moliya va korporativ boshqaruv bo'yicha o'rnbosari	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori
5	Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	Tovar bozorlarini tahlil qilish va prognozlashtirish markazi direktori	Aksiyadorlarning 19.03.2022-yildagi umumiy yig'ilishi qarori

**8.5. “O'zRTXB” AJ faoliyatini PEST-tahlili,
SWOT-tahlili**

PEST-tahlili- bu tashqi muhitni shakllantiradigan va shunga mos ravishida kompaniya faoliyati va strategik rejalashtirishga ta'sir ko'ssatadigan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik mezonlarni aniqlashdan iborat marketing vositali.

PEST-tahliliida kompaniyaning makro muhitiga ta'sir qiluvchi siyosiy omillar, davlat siyosati kompaniyaning foydasi va resurslariga ta'sir qiluvchi mablag'lari aylanishini va boshqa jihatlarni tartibga soluvchi eng kuchli mexanizm ekanligi bilan bog'liq.

Iqtisodiy omillar kompaniyaning tadbirkorlik faoliyatining eng

muhim stimulyatoridir. Ular talabning holati, narxlar darajasi, rentabellik va boshqa ko'rsatkichlarga (yuqori inflyatsiya va milliy valyutadagi kreditlarning foiz stavkalariga) bevosita ta'sirga ko'ssatadi.

Ijtimoiy omillar kompaniyaning potensial mijozlarining ehtiyojlarini aniqlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Texnologik omillarni tahlil qilish innovatsion va istiqbolli tendensiyalarni kuzatib borish, eskirgan usullardan o'z vaqtida voz kechish va hokazolar uchun zarurdir.

Omil	Ta'sirlar
<i>Siyosiy</i>	
Davlat tuzumi	Bozor munosabatlari sharoitida rivojlanish imkoniyati
Qonunchilikdagi o'zgarishlar	Biznesni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash
Soliq qonunchiligi	Soliq yukini kamaytirish

Omil	Ta'sirlar
Davlatlararo kelishuvlar	Xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirish va boshqa bozorlarga chiqish imkoniyati
<i>Iqtisodiy</i>	
Xorijiy valyuta kursining o'sishi	Import qiymatining oshishi
Talab va taklifning o'zgarishi	Iste'mol bozorini kengayishi yoki yo'qotilishi
Inflyatsiya	Milliy valyutaning kuchsizlanishi
Xorijiy kreditlar	Yangi biznes turlarining yuzaga kelishi, ishsizlikning kamayishi
Koronovirus infeksiya pandemiyasi	Korxonalar faoliyatini to'xtatish. Ishlab chiqarish va iste'molning keskin qisqarishi, eng yirik iqtisodiyotlarda global ishlab chiqarish zanjirlari va savdo aloqalarining uzilishi, tovar narxlarining pasayishi/oshishi va jahon moliya bozorlaridagi konyunkturaning yomonlashishi.
<i>Ijtimoiy</i>	
Aholi sonining o'sishi	Uzluksiz ishlab chiqarish sikli
Ta'lim	Kasbiy mutaxassisliklar rivojlanishi
Jamoa madaniyati	Barcha sohalardagi aloqalarning rivojlanishi
Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash	Turmush darajasini yaxshilash imkoniyati
<i>Texnologik</i>	
Internet	Kontaktlarni o'rnatish vaqtini qisqartirish, ma'lumotlarga erkin va tez kirish
Avtomatlashtirish	Xizmatlar ko'rsatishning afzalliklari va imkoniyatlarini oshiradi

SWOT tahlili- bu kompaniyaning kuchli va zaif tomonlarini, shuningdek unga ta'sir ko'rsatadigan imkoniyatlar va tahdidlarni har tomonlama baholashga imkon beradigan, eng keng tarqalgan tahlil usullardan biridir.

S (strengths)- kuchli tomonlari. Uni raqobatchilardan ajratib turadigan biznes xususiyatlari.

W (weaknesses) – zaif tomonlari. Kompaniyaning bozorda

himoyasizligini ko'rsatadigan belgilar.

O (opportunities) – imkoniyatlar. Kompaniya ulardan o'z biznesini rivojlantirish uchun foydalaniши mumkin.

T (treats) – tahdidlar. Qabul qilingan qarorlarga bog'liq bo'limgan va zarar keltirishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklar va tashqi omillar.

Kuchli tomonlari:	Zaif tomonlari:
UzEx brendining obro'si va mashhurligi	Infratuzilma uchun xarajatlar
Keng assortimentdagi mahsulotlar realizatsiyasi	
Yaxshi moliyaviy resurslar	
Malakali xodimlar	
Yaxshi sharoit va munosib ish haqi	

Kuchli tomonlari:	Zaif tomonlari:
Zamonaviy infratuzilma	
Savdo ishtirokchilarining keng doirasi	
Xalqaro sertifikatga egaligi	
Imkoniyatlar:	Xavf-xatar:
Boshqa mahsulotlarni savdoga jalb etish	Elektron tijorat sohasida raqobatchilar sonining o'sishi
Qulay tariflar siyosati	Qonunchilikda va sanoat standartlaridagi (biznesga salbiy ta'sir qilishi mumkin) o'zgarishlar
Birja vositalari nomenklaturasini spot bozori vositalari (shu jumladan, ikki yoqlama auksion texnologiyasi asosida) va O'zbekiston Respublikasining asosiy tovar aktivlari derivativlari hisobiga kengaytirish.	Kiberxavfsizlik sohasidagi va savdo uzlusizligi bo'yicha xavf-xatarning oshishi
	Fors-major (elektr uzilishlari, pandemiya)

8.6. Xalqaro kredit reytingini olish

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-noyabrdagi "Iqtisodiyot tarmoqlarida birja mexanizmlaridan foydalananishni kengaytirish va birja savdosini tartibga solish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-430-son farmoniga muvofiq, buxgalteriya hisobini joriy etish va 2022-yil yakunlari bo'yicha xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida xalqaro kredit reytingini olish talab etildi.

Kompaniya reytingini aniqlashda hisobga olinadigan omillardan biri bu mamlakat darajasidagi xavfdir. S&P Global Ratings xalqaro reyting agentligi O'zbekistonning mustaqil kredit reytingi "VV" darajasida baholanganini tasdiqlagani to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi 2022-yil 4-iyunda xabar berdi.

O'zbekiston kredit reytingining barqarorligini saqlab qolish mamlakatning keyingi 12 oy davomida nisbatan kuchli fiskal va tashqi zaxiralalar tufayli tashqi shok ta'sirlar oqibatlarini yumshatish qobiliyatida aks ettadi.

Agentlikning hisob-kitoblariga ko'rta, davlatning likvid bo'lgan aktivlari YAIMning 22,5% ini, foydalilanigan xalqaro zaxiralari-YAIMning 38,8% ini tashkil etadi.

O'zbekistonning kredit reytingini qo'llab-quvvatlovchi omillar mamlakatning tashqi kreditor sifatidagi sof pozitsiyasi va davlatning sof qarzi yukini kamayishidir.

Aholi jon boshiga YAIM hajmi, pul-kredit siyosatining moslashuvchanligi, hisobdorligi va institutlarning rivojlanish darajasi hozirgi vaqtida mamlakatning mustaqil kredit reytingini cheklaydigan omillar sifatida qayd etildi.

Hisobotda 2022-yilga kelib tashqi savdodagi uzilishlar tufayli pul o'tkazmalari va moliyalashtirish manbalarini kamayishi oqibatida real YAIMning o'sishi 3,5 % ga sekinlashishi taxmin qilinmoqda. Shu bilan birga, agentlik O'zbekiston tashqi iqtisodiy zarbalarga va noaniqliklarga dosh bera oladi va yaqin yillarda qayta tiklanadi (2023-yilda 5 %, kelgusi yillarda o'rtacha 5,5%) deb hisoblaydi.

Joriy investitsiya dasturlari va davlat korxonalariga doir

islohotlar, shu jumladan xususiy sektorni rivojlanтирish va ishbilarmonlik muhitini yaxshilash iqtisodiy o'sishga yordam beradi.

Xalqaro kredit reytingiga ega bo'lish "O'zRTXB" AJga yetakchi xalqaro reyting tashkilotlari bilan hamkorlikni ta'minlaydi va tahliliy guruh bilan quyidagi masalalar bo'yicha ishslashni ko'zda tutadi:

- kompaniyaning rivojlanish strategiyalari, faoliyatning asosiy yo'naliishlari, tovar bozorlarini tahlil qilish va ularni prognozlash;
- moliyaviy natijalar va kompaniya boshqaruvi sifati;
- kapital tarkibi, kapital tarkibini tahlil qilish, mulkchilik tarkibi, korporativ boshqaruv tuzilmasi va boshqaruv organlari tarkibini tahlil qilish;
- likvidlik va jamg'armani moliyalashtirish, resurslarning (o'z resurslari, jalb qilingan resurslar) shakllanishini, aktivlar va passivlarni tahlil qilish;
- har bir platforma bo'yicha rentabellikni hisoblash, hisobvaraqlardagi qoldig'larni, pul mablag'larini tahlil qilish;
- boshqaruv xatarlari, kompaniya boshqaruvining (xatarni hisobga olgan holda) tahlili, noaniqliklarning moliyaviy natijaga ta'siri, xatarlarni boshqarish davomidagi jarayon va amaliyotlar tizimini tahlil qilish;
- suhbat davomida yoki anketa so'rovi paytida yuzaga keladigan boshqa savollar.

O'zaro hamkorlik doirasida 2023-yilda ma'lum bir vaqtida "O'zRTXB" AJ xususiy kredit reytingini olishi rejalashtirilgan. Xalqaro reyting agentligining reytingni belgilash to'g'risidagi qarori bilan tahliliy ma'lumotlar o'rganib chiqqilgandan so'ng, reytingni e'lon qilish va press-relizni nashr etish va uni monitoring qilish orqali berilgan reyting to'g'risidagi ma'lumotlarni tarqatish amalga oshiriladi.

Xalqaro reyting agentliklari tomonidan reyting belgilash uchun turli metodologiyalarni qo'llash maqsadida muqqobil Xalqaro reyting agentliklari bilan ham hamkorlik qilish rejalashtirilgan.

8.7. Integratsiyalashgan boshqaruv tizimini rivojlantirish strategiyasi

Hozirgi kunda "O'zRTXB" AJda integratsiyalashgan boshqaruv tizimi (IBT) faoliyat ko'satmoqda. Shu bilan birga, birja ikkita xalqaro standart- ISO 9001:2015 "sifat menejmenti tizimlari" (sertifikat № QMS-0119/B 13.03.2020-yilda berilgan, muddati 12.03.2023-yilgacha.) va ISO 37001:2016 "Korrupsiyaga qarshi kurashish menedjment tizimi" (sertifikat № ABMS-0445/A 23.03.2021-yilda berilgan, muddati 23.03.2024-yilgacha) standartlariga muvofiq sertifikatlangan.

Integratsiyalashgan boshqaruv tizimini joriy etish va qo'llab-quvvatlashning bir qismi sifatida ISO 9001:2015 "sifat menejmenti tizimlari" va ISO 37001:2016 "korrupsiyaga qarshi kurashish menedjmenti tizimlari" talablariga muvofiq, birja savdolarini, ko'rgazma-yarmarka savdosini, davlat xaridlari, shuningdek elektron tijorat tashkil etish va o'tkazishga doir faoliyat integratsiyalashgan boshqaruv tizimining (IBT) ko'lami sifatida belgilangan.

IBT taqsimoti hududi sifatida "O'zRTXB" AJ Markaziy apparati, shu jumladan birjaning amaldagi tasdiqlangan tashkiliy tuzilmasiga muvofiq barcha tarkibiy bo'limmlari belgilandi. IBTning qo'llanish hududiga "O'zRTXB" AJning savdo maydonchalarini (shu jumladan xorijiysavdo maydonchalarini) va shu'ba korxonalarini kirmaydi.

"O'zRTXB" AJda integratsiyalashgan boshqaruv tizimining samaradorligini dolzarb darajada ta'minlash bo'yicha mutazam ravishda ish olib boriladi va uni yana-da yaxshilab borish uchun

tegishli choralar ham qo'llaniladi.

Sertifikatlash va kuzatuv auditlarining muvaffaqiyatlari o'tishi "O'zRTXB" AJ tomonidan taqdim etilayotgan xizmatlar sifatini aks ettiradi.

"Cert International" sertifikatlash organi tomonidan o'tkazilgan audit natijalariga ko'ra quyidagilar qayd etildi:

- boshqaruv tizimi to'liq samarali faoliyat yuritmoqda;
- tashkilot boshqaruv tizimini ish holatida saqlash va uni yana-da rivojlantirish uchun to'liq sharoit yaratdi;
- boshqaruv tizimi amaldagi talablarga javob bera oladi va kutilgan natijalarini taqdim eta oladi;
- ichki auditni o'tkazish jarayoni standart talablariga to'liq javob beradi;
- boshqaruv tahlili to'liq standartga muvofiq amalga oshiriladi; Bundan tashqari, "Cert International" yuqori menejment jihatidan ijobji liderlik sifatlari bilan qayd etildi.

Mijoziyalar ma'lumotlarining yuqori darajadagi maxfiyligini ta'minlash, shuningdek, birjaning obro'sini va birjaga bo'lgan ishonchni oshirish maqsadida uchinchi tomon tashkilotlari va xorijiy sheriklar tomonidan 2023-2025-yillarda ISO 27001:2013 "Axborot xavfsizligi menejmenti tizimlari" xalqaro standarti bo'yicha sertifikatlashdan o'tish rejalashtirilgan. Bundan tashqari, qo'yimcha ravishda ISO 27001:2013 bo'yicha sertifikatlash amaldagi integratsiya tizimining muhim tarkibiy qismi bo'ladi.

8.8. "O'zRTXB" AJ korporativ boshqaruvini yanada takomillashtirib borish strategiyasi

"O'zRTXB" AJ korporativ boshqaruvini yana-da takomillashtirib borish birinchi navbatda, aksiyadorlarning qonuniy huquq va manfaatlariga qat'iy rioya qilishga, shuningdek dividend to'lovlari miqdorini aniqlashda "O'zRTXB" AJ va uning aksiyadorlarning manfaatlari muvozanatini ta'minlashga, "O'zRTXB" AJning investitsiya jozibadorligini oshirishga qaratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 27.10.2020-yildagi "Davlat ishtirokida korxonalarini jadal isloh qilish va davlat aktivlarini xususiyashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6096-sun farmoniga muvofiq, 2023-yil davomida korporativ boshqaruv va moliyaviy auditni joriy etish, shuningdek, jarayon samaradorligini oshirish bo'yicha ishlar davom ettiriladi.

"2021-2025-yillarda davlat ishtirokida korxonalarini boshqarish va isloh qilish strategiyasi"ni (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 29.03.2021-yildagi 166-sun qarori bilan tasdiqlangan) amalga oshirish doirasida, Boshqaruv strategiyasining normalarini, shuningdek O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchilikdagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda "O'zRTXB" AJning ichki me'yoriy-huquqiy hujjatlarini inventarizatsiya qilish va korxonalarining ichki normativ hujjatlarini (ustavlar, siyosatlar, nizomlar) qayta ko'rib chiqish.

Shuningdek, Kuzatuv Kengashi va ijro etuvchi organ-

Boshqaruv a'zolari uchun javobgarlikni sug'urtalash mexanizmi amaliyotini qo'llash rejalashtirilgan.

Kompaniya faoliyati doirasida va qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risidagi ma'lumotlarni bilan manfaatdor tomonlarga ma'lum qilish maqsadida axborotni belgilangan muddatda e'lon qilish hamda "O'zRTXB" AJ korporativ veb-saytida, "Toshkent" Respublika Fond Birjasi Yagona korporativ axborot portalida va veb-saytida joylashtirishni ta'minlash bo'yicha ishlar davom ettiriladi.

Boshqaruv tizimi samaradorligi natijalarini baholash bo'yicha quyidagi ishlar davom ettiriladi:

-Korporativ boshqaruv kodeksining asosiy tamoyillari va tavsiyalariga muvofiq, "O'zRTXB" AJ rahbariyati korxonani uzoq muddatli va barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan samarali boshqarish vositasi hisoblanadi.

- Aksiyadorlik jamiyatlarini samaradorligini oshirish va korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha komissiya yig'ilishining 2018-yil 20-apreldagi 15-sonli bayonnomasida tasdiqlangan "Davlat korxonalarini uchun korporativ boshqaruv qoidalari" tavsiyalariga rioya qilish yuzasidan "O'zRTXB" AJ faoliyatida axborotni oshkor qilish mexanizmini takomillashtirish va shaffoflikni ta'minlashga e'tibor qaratiladi.

Tashkilotning ijro etuvchi organi samaradorligini aniqlash uchun "Aksiyadorlik jamiyatlarining va davlat ulushiga ega

bo'lgan boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlar samaradorligini baholash mezonlari to'g'risidagi nizom"ga (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 28.07.2015-yildagi 207-sonli qarori bilan tasdiqlangan) muvofiq aksiyadorlik jamiyatlari samaradorligini aniqlash mezonlarini qo'llash;

Shu bilan birga, boshqaruv a'zolarini moddiy rag'batlantirish "O'zRTXB" AJ faoliyatining "Aksiyadorlik jamiyatlari va boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlarning samaradorligini baholash mezonlari to'g'risidagi nizom"ga (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 28.07.2015-yildagi 207-sonli qarori ilovasi) muvofiq ishlab chiqilgan samaradorlik ko'satichlariga bevosita bog'liqdir. Kuzatuv kengashi a'zolarini moddiy rag'batlantirish korporativ boshqaruv tizimi faoliyatining samaradorligiga bog'liqdir.

"O'zRTXB" AJ aksiyadorlarining 19.11.2019-yildagi navbatdan tashqari umumiy yig'ilishining qarori bilan, Vazirlar Mahkamasining 26.04.2019-yildagi "Davlat aktivlarini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish" to'g'risidagi

356-sonli qarori talablariga muvofiq ishlab chiqilgan, "O'zRTXB" AJ Kuzatuv Kengashi va Taftish komissiyasi a'zolariga haq to'lash to'g'risida" gi nizom tasdiqlandi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-noyabrdagi "Iqtisodiyot tarmoqlarida birja mexanizmlaridan foydalishni kengaytirish va birja savdosini tartibga solish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-430-son qarorini amalga oshirish maqsadida quyidagilar rejalashtirilgan:

- korxona aktivlarini Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga, shuningdek xalqaro audit standartlariga (XAS) muvofiq Xalqaro moliyaviy hisobotlar standarti bo'yicha o'tkazilgan audit hisobotini inobatga olib, xalqaro standartlar bo'yicha baholash asosida "O'zRTXB" AJ xalqaro kredit reytingini olish bo'yicha ishlarni tashkil etish;

- "katta to'rtlik" ("big four") auditorlik tashkilotlaridan birini 2022-yil oxiriga qadar birjaning moliyaviy hisobotlari bo'yicha xalqaro audit standartlari asosida mustaqil audit o'tkazishga jalb etish.

Korporativ boshqaruv samaradorligini oshirish maqsadida 2023-2025-yillarda quyidagilar rejalashtirilgan:

- Birja korporativ boshqaruvining shaffofligini ta'minlash;
- Muvaqqiyatli korporativ boshqaruv amaliyotini qo'llash orqali boshqaruv organlari faoliyatini takomillashtirish;
- Ijro etuvchi organning samaradorligini aniqlash uchun aksiyadorlik jamiyatlarining samaradorligini baholash mezonlarini qo'llash;
- Birjaning ichki-meyoriy hujjatlarini inventarizasiya qilish, shuningdek strategiya normalarini va O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligidagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda ichki normativ hujjatlarni (ustav, siyosat, nizomlarni) qayta ko'rib chiqish;
- Korporativ boshqaruv tizimini mustaqil baholash;
- Kuzatuv Kengashi va ijro etuvchi organ a'zolari – Boshqaruv a'zolari uchun javobgarlikni sug'urtalash mexanizmi amaliyotini yuritish;
- Xalqaro kredit reytingini belgilash bo'yicha ishlarni tashkil etish va monitoringini yuritish;
- Birja moliyaviy hisobotlarining mustaqil auditini o'tkazishda "katta to'rtlik" ("big four") auditorlik tashkilotlarini jalb qilish;
- Kuzatuv Kengashi mustaqil a'zoliga chet ellik tajribali mutaxassisni jalb qilish.